

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

” ... man vill ju vara sig själv eller så...”
en kvalitativ studie om hur unga flickor skapar sin identitet

Socionomprogrammet
C-uppsats

Författare: Gabriella Perband och Helle Lund
Handledare: Per-Olof Larsson

ABSTRACT

Titel	”... man vill ju vara sig själv eller så ...” En kvalitativ studie om hur unga flickor skapar sin identitet
Författare	Gabriella Perband och Helle Lund
Nyckelord	Flickor, kamratskap, identitet, samhället
Bakgrund	Studien tar sin utgångspunkt i samhället Dalsjöfors och Idrottsföreningen Dalsjöfors GoIF.
Syfte	Denna studie fokuserar på tioåriga flickor och deras upplevelse av identitet. Syftet är att undersöka och beskriva hur unga flickors identitet formas och influeras genom möte och relationer till boendeorten, fritidsaktiviteten och media.
Övergripande frågeställning	Hur skapar unga flickor sin identitet?
Metod	Undersökningen är kvalitativ i sin karaktär och genomfördes med hjälp av metodtriangulering. De metoder som använts är observationer, en fokusgrupp med åtta flickor i tioårsåldern, samt intervjuer med fyra av flickornas föräldrar. Samtliga flickor är medlemmar i samhällets fotbollsförening. Empirin har analyserats ur ett hermeneutiskt perspektiv och med ett eklektiskt tillvägagångssätt, ad hoc.
Resultat	De mest framträdande resultaten i studien är gemenskapens väsentlighet för skapandet av identitet. Gemenskapen och flickornas deltagande i ett fotbollslag medverkar till utvecklandet av mental styrka, ledaregenskaper och förmåga att verka i en grupp. Men gemenskapen innebär också en anpassning av flickorna för att få tillhöra gruppen.

Förord

Studien om unga flickors identitetstillblivelse har för oss varit en lång och lärorik resa. Vi har haft många och livliga diskussioner som har lett till både skratt och förtvivlan. Ångesten har flödat och kreativiteten likaså.

Vår forskning tar sitt avstamp i så unga år som i tioårsåldern. Vi tror att de precis som vi, berörs av yttre påverkan och inre dialoger, för att forma sin identitet. Detta är något som vi alla får hantera under hela livet, att i en ständig inre dialog omforma sitt jag från det att man föds till dess att man dör.

I vår jakt och strävan efter att undersöka identitetsblivandet hos unga flickor, har vi även reflekterat över det lilla samhället och idrottsrörelsens betydelse för flickor och pojkar. Vi har likaså reflekterat över hur stor relationens betydelse är, för att uppleva mening med tillvaron och att ta del i ett sammanhang. Detta är för oss livsviktiga komponenter.

Tack!

Den här studien hade inte kommit till utan hjälp från personer som har delat med sig av sina erfarenheter som berör ämnet. Därför vill vi tacka de mycket viktiga intervjupersoner, både föräldrar och barn, som så glatt och villigt har ställt upp på att bli intervjuade. Vi vill även rikta ett varmt tack till vår handledare Per-Olof Larsson för hans hjälp och stöd. Tack också till våra familjer och vänner som har bidragit med små råd och stor förståelse för vårt arbete.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1:1 Syfte och Frågeställningar	1
2. Bakgrund	3
2:1 Det lilla samhället Dalsjöfors	3
2:2 Dalsjöfors fäste i idrottsföreningen.....	4
3 Tidigare forskning	7
3:1 Tjejer och idrott	7
3:1:1 <i>Forskning om idrott och sportens betydelse för självkänsla och självbild</i>	7
3:1:2 <i>Föreningsliv och fritidsliv</i>	8
3:1:3 <i>Fritid och aktivitetsområdets trender och tendenser</i>	9
3:2 Storstad och Glesbygd	9
3:2:1 <i>Frirum och fritidssysselsättning</i>	10
3:2:2 <i>Det lokala rummets förankring i det globala</i>	10
3:3 Stil och smak - ett individuellt uttryck.....	11
3:3:1 <i>Media och konsumtion</i>	12
3:3:2 <i>Televisionen och tittaren</i>	12
4 Teoretiska perspektiv och teori	14
4:1 Det senmoderna samhället	14
4:1:1 <i>Att förstå och förklara identitet</i>	15
4:1:2 <i>Identiteten – ett senmodernt problem</i>	16
4:2 Socialisation.....	16
4:2:1 <i>Socialisation och utveckling i latensåldern</i>	17
4:2:2 <i>Det dubbla beroendet av socialisationens aktörer</i>	18
4:3 Kamratskap och gruppidentitet.....	18
4:3:1 <i>Att vara en av oss eller en av de andra</i>	19
5 Metod	20
5:1 Urval och avgränsningar	20
5:2 Val av insamlingsmetod.....	21
5:3 Studiens genomförande.....	22
5:4 Kvalitet - Validitet, Reliabilitet och Generaliserbarhet	25
5:5 Forskningsetiska överväganden.....	27
5:6 Litteratursökning	28
5:7 Analysförfarande och perspektiv	29
Val av analysmetod.....	29
6 Resultat och analys.....	31
6:1 Dalsjöfors - ett litet samhälle	31
6:2 Idrottslagets betydelse.....	35
6:3 På vilket sätt används media av flickorna?.....	42
6:4 Sammanfattning av resultat och analys	46
7 Slutdiskussion.....	49
Källförteckning.....	51
Bilagor	54

1. Inledning

Idén till uppsatsen kom till när vi tillsammans med några studiekamrater satt och åt lunch på en servering inne i Göteborg. På bordet låg det en Cosmopolitan, en typisk tjejtidning. Tidningen innehöll reportage om mode, reklam, test och många tips om hur man tillfredsställer mannen. Det som slog oss när vi bläddrade i tidningen var att den talade om för oss tjejer hur vi skulle se ut, vad vi skulle säga och vad vi skulle göra. Den till och med talade om vad vi skulle tycka! Vi frågade oss om medias makt är så stark att den faktiskt har förmågan att påverka vårt tyckande och tänkande och forma vår identitet.

I rapporten, ”Kropp, kroppsideal och kroppskontroll” visar Ylva Fälth¹ att när man är femton år och tjej så läser man helst dam/tjejtidningar och tidningen Frida är den tidning som är mest populär i åldersgruppen. Frida är en tidning som i struktur och form påminner om den vuxna damtidningen och där tidningens röst påminner om en väninna som informerar och ger råd om hur man ska vara, se ut och håller en ajour med vad som händer i (kändis)världen². I Fälths rapport framkommer att majoriteten av så väl tjejer som killar anser att tidningar och tv påverkar deras kroppsideal³.

Men media är inte den enda faktor som är betydelsefull för förmedlandet och utvecklingen av ideal, självbild och identitet. Vänner och familj är även faktorer som har en stor betydelse och som påverkar idealbilden.

Det är inte många som motsätter sig att media påverkar vårt kroppsideal och självbild. Yngre barn blir idag allt tidigare presenterade för tidningar vars innehåll påminner om vuxna damtidningar. I handeln erbjuds små barn tidningar som Prinsessa och Barbie⁴, för att därefter tas vid av exempelvis Julia och Glitter⁵, tidningar med samma form och innehåll fast riktade till lite äldre tjejer.

Mycket av tidigare forskning kring unga personers självbild och identitet riktar sig mot tonåringar, men vi menar att eftersom allt yngre barn exponeras för massmedia, är det intressant att undersöka medias inflytande, men även vilka andra faktorer som påverkar yngre tjejers ideal, självbild och identitet.

1:1 Syfte och Frågeställningar

I vår tidsera är identiteten i förgrunden. Genom medialiseringen av samhället så har vi allt större möjligheter att laborera med oss själva och vår personlighet. Olika stilar, klädsel och tankemönster testas, bevaras eller eventuellt förkastas⁶. De flesta människor har en upplevelse, eller i alla fall en önskan om att uppleva sitt jag som någorlunda sammansatt. Det är viktigt att kunna förklara och förstå sig själv och vem man är. Det skapar en upplevelse av sammanhang, begriplighet och hanterbarhet för individens vardagsliv.

Men vilka faktorer är det som är betydelsefulla i skapandet av individens upplevelse av att ha

¹ Fälth, 2005

² Hur tidningars röst förmedlas till läsaren se Hirdman, 2001

³ Fälth, 2005

⁴ Tidningarna riktar sig till åldersgruppen 4-9 år: www.egmontkarnan.se

⁵ Tidningarna riktar sig till åldersgruppen 9-14 år: www.egmontkarnan.se

⁶ Löfgren/Norell, red, 1991

en egen oantastlig kärna av ett jag?

Socialpsykologin diskuterar framför allt relationen mellan individ och grupp, det vill säga att vi människor påverkar och påverkas av varandra. Detta reflexiva förlopp är väsentligt i formandet av jagets upplevelse av sig själv. Men samhällets strukturer och de diskurser som förs inom samhället och även i media, är viktiga för jagets konstituerande⁷.

Studiens utgångspunkt är att personens identitet uttrycks i ett personligt och ett socialt jag. De relationer och nätverk som omger en person är därför viktiga komponenter i den berättelse som individen skapar om sig själv.

Syftet med denna studie är att undersöka och beskriva hur unga flickors identitet formas och influeras genom möte och relationer till boendeorten, fritidsaktiviteten och media, när man är tio år och står i skiftet mellan barn och ungdom.

Övergripande frågeställning

Hur skapar unga flickor sin identitet?

Delfrågeställningar

Vilken funktion fyller samhällets struktur och utbud för individen?

Vilken funktion har samhällets struktur och utbud för upprätthållandet av relationer?

Vilka är de viktiga aktörerna i flickornas liv?

Vad fyller idrottslaget för funktion för individen?

Vad betyder det att vara individ och tillhöra en grupp?

Vilken funktion har media för flickorna?

Studien fokuserar på tjejer i tioårsåldern, eftersom de står mitt emellan barn och ungdom. Det är mycket som händer i denna ålder, man börjar bryta sig loss från barndomen och formandet av identiteten börjar. Därav är det intressant att undersöka vanliga tjejer och deras tankar och funderingar. Tjejer som är bosatta i en av Sveriges många typiska småorter, där livet fördelas mellan skola, familj, vänner och aktiviteter. Studien utspelar sig inom två specifika kontexter, det lilla samhället Dalsjöfors där flickorna är bosatta och fotbollslaget, vilket är den aktivitet som de alla ingår i. Valet föll sig naturligt eftersom det är den mest utövade idrotten av tjejer i Sverige⁸.

I undersökningen använder vi oss av tre teman; samhället, idrottslaget och media.

Studiens utgångspunkt är att man som person influeras av det boendeområde som man lever i. Det kan vara skillnad om man bor i storstaden eller i ett litet samhälle som Dalsjöfors. Fotbollslaget erbjuder en gruppgemenskap och föreningsliv som kan vara viktig för individen. Slutligen så är även medias roll betydelsefull i sammanhanget, eftersom det är något som man i dagens samhälle influeras och berörs av dagligen.

För att genomföra undersökningen valde vi att använda oss av en kvalitativ metod. Att undersöka hur identiteten formas är svårgreppbart, men genom att använda metodtriangulering belyses frågeställningarna från flera håll. Detta medför även att tillförlitligheten av studien ökar.

⁷ Angelöw, 1990

⁸ Tebelius, 1995

2. Bakgrund

I bakgrundskapitlet presenteras studiens kontexter, Dalsjöfors och fotbollslaget. Dessa kontexter bildar struktur i flickornas vardagsliv och är på så vis väsentliga för förståelsen av flickornas livsvärld⁹. Det är i denna kontext studien tar sitt avstamp. Presentationen av så väl Dalsjöfors som fotbollslaget kommer bland annat att ske genom de observationer som studiens författare har gjort. Syftet med beskrivningen av bakgrunden är att ge en ögonblicklig bild av kontexten, samt skapa en delaktighet hos läsaren. Bakgrundskapitlet är snarare personligt beskrivet än formellt, eftersom den kontext studien utspelar sig i är i allra högsta grad levande.

2:1 Det lilla samhället Dalsjöfors

Dalsjöfors är ett litet samhälle som ligger beläget cirka en och halv mil öster om Borås. Borås stad består av tio kommundelar, varav Dalsjöfors kommundel är en av dem och gränsar till kommunerna Ulricehamn, Tranemo och Svenljunga. Dalsjöfors kommundel har cirka 10 000 invånare och innefattar förutom den lilla orten Dalsjöfors, även orterna Aplared, Gånghester, Dannike, Målsryd, Rångedala och Äspered¹⁰. Dalsjöfors är centralorten i kommunen och betecknas som en tätort med sina dryga 3500 invånare¹¹. Orten har varit och är fortfarande ett industrisamhälle. Kommunen och Almedals textilfabrik är några av de största arbetsgivarna i samhället.

Utbildningsnivån har stigit i kommundelen under åren 2000 och 2006. De allra flesta i åldrarna 16 - 74 år har en gymnasieutbildning på två eller tre år. Däremot så är det färre som har en eftergymnasial utbildning. Totalt sett så har det skett en ökning av utbildningsnivån i alla kommundelarna vad gäller gymnasie- och eftergymnasialutbildning, även om kommundelarna fortfarande placerar sig under rikssnittet vad gäller den eftergymnasiala utbildningen¹².

På vandring genom Dalsjöfors

I Dalsjöfors har redan den första snön fallit och bjuder på ett strålande vackert vinterväder i november, när vi beger oss ut på en vandring genom den lilla orten. Intrycket man får är att orten är uppbyggd kring familjelivet - kärnfamiljen med mamma, pappa, barn. Den främsta anledningen till intrycket är den ansamling av små hus som omgärdar orten. De hyreshus som förekommer är få och är i arkitektur långt ifrån miljonprogrammets höga fasader. Det lilla samhället med dess prydliga trädgårdar och hus förverkligar sinnebilden av att de som bebod husen är tillika prydliga föräldrar och deras lika prydliga barn.

Intrycket av att det är familjelivet som präglar orten påverkas också av hur orten har organiserat sig kring de halvoffentliga rum där vuxna kan mötas. Det finns ingen kvarterskrog och de två pizzerior som finns vid centrum saknar vin- och ölrättigheter. De rum som bjuder in till umgänge oavsett om man är barn eller vuxen, är caféet. Två kvinnor boende i Dalsjöfors bekräftar att det vore otänkbart att två vuxna personer skulle slå sig ner över en öl och en pizza och av minspelet att döma så verkar tanken roande: *Det skulle verka konstigt om till exempel vi två skulle gå in och sätta oss och dricka en öl. Det skulle vara som om vi hade*

⁹ Begrepp av Jürgen Habermas fenomenologi vilket avser en persons förståelsehorisont

¹⁰ www.boras.se

¹¹ www.ne.se

¹² Lindqvist, Monica, kommunledningskansliet Borås stad

problem på nåt sätt.

Även statistiken bekräftar familjelivets status i orten och kommundelen. I Dalsjöfors kommun del är antalet gifta personer 52 procent, vilket vida överstiger genomsnittet av gifta personer i de övriga kommundelarna¹³. Trots att antalet gifta är förhållandevis högt, så är antalet skilsmässor jämförelsevis lågt. Faktum är att Dalsjöfors kommun del har det lägsta antalet av skilsmässor bland Borås stads kommun delar.

Även om samhället är litet till formatet, erbjuder det en närhet till de olika institutioner som ett modernt familjeliv behöver. Det finns grundskola för åk 1-9, barnomsorg, äldreomsorg, bibliotek, ideella föreningar, idrottshall och badhus, tennisbana och fotbollsplaner. I centrum finns två livsmedelbutiker, varav den ena även erbjuder postverksamhet. Det finns två banker, en liten presentbutik, spelbutik och ett café, som förutom caféverksamhet även fungerar som godiskiosk och konditori.

Ur ett barns perspektiv så är orten en trygg plats. Det är tämligen lite trafik på de gator som behöver passeras för att ta sig mellan bostadshus, centrum, skola och aktiviteter. De barn som är ute rör sig rätt fritt på gatorna och kommer det en bil så hör man den redan på avstånd, vilket ger tid att placera så väl barn som vuxna i säkerhet längs vägkanten.

Orten bär också det typiska kännetecknet för ett mindre samhälle. Vistas man ute så hälsas det, nickas och småpratats vuxna emellan¹⁴. Även om man inte känner varandra, så känns man vid varandra. Även affären fungerar som en mötesarena för lite småprat kunder emellan och på torget utanför spelbutiken samlas personer och pratar. Dagtid så märks torgets naturliga rörelse. Folk boende i orten använder det för att utföra sina ärenden, likväl som att möta människor och få sig lite samtal till livs. Men när kvällen faller så tystnar rörelsen. Några ungdomar sitter nere på caféet, men går när vi kommer. Om vi hade gjort vår observation under sommartid hade kanske inte gator och torg varit så stilla, men i den kyliga novemberkvällen så ligger det lilla samhällets gator tysta.

2:2 Dalsjöfors fäste i idrottsföreningen

I Dalsjöfors är föreningslivet inom idrott starkt. En tredjedel av ortens invånare är medlemmar i GoIF, Dalsjöfors Gymnastik- och idrottsförening. GoIF startades år 1925 och uppbringar idag cirka ettusen medlemmar, varav hälften av dessa medlemmar är barn och ungdomar¹⁵. Föreningen har förutom fotbollssektionen, en huvudstyrelse, en boulessektion, en skid/OL-sektion samt en damsektion¹⁶. Flickorna utgör cirka trettio procent av antalet medlemmar, vilket är en hög representation i Dalsjöfors gymnastik- och idrottsförening. Föregående år visade GoIF upp den högsta andelen av flickors medlemskap i hela Västra Götalandsregionen. Detta beror enligt Inge Perbring, styrelsemedlem inom GoIF, att föreningens policy är att det inte ska göras någon som helst åtskillnad mellan damer och herrar. Alla ska vara med på lika villkor och ha samma chanser och utvecklingsmöjligheter¹⁷.

Fotbollssektionen, som lyder under Västergötlands fotbollsforbund, har som policy att barn under tolv år ska leka och lära sig fotboll. I matchlika situationer ska alla vara delaktiga och man ska få pröva olika platser i laget. Efter tolv års ålder tillhör man ungdomsfotbollen och

¹³ 42 % av invånarna är gifta i övriga kommun delarna i Borås

¹⁴ Olsson/Cruse Sondeén/Ohlander, 1997

¹⁵ Telefonintervju med Inge Perbring

¹⁶ www.dgoif.org

¹⁷ Telefonintervju med Inge Perbring

erbjuds mer teknikträning, tanken är att talanger ska ges möjlighet att utvecklas. Intentionerna med fotbollssektionens policy kan sammanfattas i två punkter. Barn och ungdomar ska ha roligt med sin idrott och att barn och ungdomar ska idrotta på sina egna villkor¹⁸.

Den glädje men också det stora allvar och målmedvetenhet som präglar flickorna och laget i fotbollen är tydlig, oavsett om det är träning eller match.

I cupmatch – glädje, allvar och målmedvetenhet

Flickorna är förväntansfulla och laddade. En del har laddat upp med ost på smörgåsen, “*för det är mycket kalcium i det*”. Klockan 07.10 har de samlats för att gå igenom laguppställning och strategier. Det är tidigt, men det gör inget. Nu börjar den första matchen. Flickorna är på hugget idag och det går bra. En flicka gör mål och det utbryter ett allmänt jubel i laget. Lagkamraterna springer fram och kramar om varandra. Dock är det inte riktigt alla som är med i kramen. En del är lite utanför den innersta kretsen. Föräldrarna hejar och ropar. Flickorna har inte vunnit så många matcher “*och det är så roligt för dem om de vinner*”. En del föräldrar ropar högt och en del sitter tyst och iakttar det hela.

Flickorna vinner matchen med 1-0. Alla är glada och de dunkar varandra i ryggen, och spridda kommentarer hörs från läktarna. *Bra gjort tjejer. Gott kämpat.*

Det ska snart vara en ny match. Flickorna har samlats i salen utanför idrottshallen för att ha peptalk med lagledarna. De lyssnar uppmärksamt, men samtidigt så tittar de på varandra och småpratar lite. Match igen, Det blir 0-1. Men det gör inget “*för vi gjorde vårt bästa*”. Flickorna är svettiga efter matchen. De fikar och pratar fotboll. En del sätter sig hos sina föräldrar och en del med sina fotbollskompisar. Det är peptalk igen inför nästa match. Samma procedur som innan upprepas. Man ropar “*nu ska vi ta dem*”.

De har med en maskot, en stor blå nalle. Nallen får vara med hela tiden. De andra lagen som de möter har också maskotar. Ett lag har till och med målat sig i ansiktet.

Under matchen gäller det att markera. Det ropas “*markera, markera*” ideligen. Man talar även om för varandra hur man ska positionera sig. Målvakten tittar ut över plan och kan från sin position följa förloppet hela tiden. Hon ropar till sina lagkamrater och talar om med blickar och gester var de ska vara när hon gör sina utkast.

Det blir 0-0. Flickorna kommer upp på läktaren. Frågan kommer “*går vi till final*”.

Matchen drar igång och det uppstår ett vilt påhejande från föräldrar och syskon. En biter på naglarna. En ropar högt och en annan sitter och håller händerna under benen.

Flickorna är svettiga och koncentrerade. Nu gäller det. Vinner de denna matchen går de till final. En yngre lagkamrat som sitter på läktaren sitter och hoppar och ropar hejaramsor för glatta livet. Det står 2-0 till flickorna. När det är en minut kvar börjar hemmapubliken att räkna ner. “*Femtio, Femtioåtta, Femtiosju* ” och så vidare. När de kommer ner till noll börjar alla att ropa och skrika. De är i final. För första gången någonsin. Flickorna springer upp till sina föräldrar och kompisar. De får kramar och ryggdunkar. De sätter sig ner och pratar med varandra. *Åh, vad kul, vi har aldrig varit i final, hör man.*

Finalen ska gå av stapeln. Ska flickorna klara det. Flickorna ställer sig i en ring runt målvakten. Målvakten sitter ner och flickorna lägger alla händerna på hennes huvud och ropar en ramsa. De är laddade. Under hela matchen ser man hur flickorna kämpar. De möter laget som är målade i ansiktet. Motståndet är hårt och en flicka i det mötande laget ramlar i golvet

¹⁸ www.vastgotafotboll.org

och slår i huvudet. *Fortsätt!* ropar en förälder till sin dotter, *Spring mot mål! Hon klarar sig!* Men matchen bryts och flickan bärs ut. Flickorna tittar lite grann på flickan som bärs ut, men det stoppar inte kämparandan. Hon är snabbt utbytt mot en avbytare. Matchen är fort igång igen. Det är spännande. Ska de klara detta? Men så plötsligt händer det. Målvakten får en spark på benet av en motståndare. Hur ska detta gå? Målvakten lägger sig ner på golvet och gråter. Lagledare och lagkamrater rusar fram. Målvakten blir tilltittad men reser sig upp. Hon linkar lite när hon går, men ser sammanbiten ut. Hon ställer sig i mål och från läktaren hörs bravorop. Nu är det tio sekunder kvar och det står fortfarande 0-0. Det blir sudden death. Det spelas i fem minuter till och ingen gör mål. Det blir straffsparkar. Nu ska matchen avgöras. Lagledaren pekar på dem som ska lägga straffarna. En ser ut som om hon inte vill, men hon springer tillbaka in igen. Det lottas om vilket lag som får börja lägga straffarna. Det blir motståndarlaget. Motståndarlagets målvakt skjuter första skottet. Rätt i mål. Nu gäller det. Hemmalaget gör också mål. Det slutar med att hemmalaget vinner med 4-2 i straffspark och glädjen är total.

Sammanfattning av bakgrund

I den första beskrivningen av orten Dalsjöfors, så blev läsaren bekant med de gator och torg där flickorna och deras familjs vardagsliv utspelar sig. En långsam lunk som inbjuder till möten mellan ortens invånare. Den andra beskrivningen, av fotbollsmatchen, skapar en kontrast till lugnet och beskriver snarare hur det ångar av energi, tävlingsiver, laganda och glädje. Bägge beskrivningarna ringar in den gemenskap som på många sätt är väsentlig i flickornas skapande av sig själv.

3 Tidigare forskning

I detta kapitel behandlas tidigare forskning utifrån studiens tre genomgående teman vilka är, boendeorten, fritidsaktiviteten och media. Inledningsvis berörs idrotten och fritidsaktivitetens betydelse. Därefter ges en inblick i hur olika samhällsformer och boendemiljöer påverkar människans livsform. Slutligen presenteras media, vilket innefattar tv, konsumtion och stilbildning. Det sistnämnda anger individuella uttryck, medan de två tidigare nämnda snarare berör relationer inom strukturer och grupper. Syftet med detta kapitel är att ringa in de faktorer som vi menar inverkar på identitetstillblivelsen hos unga flickor.

Det har varit svårt att få fram tidigare forskning som just belyser 10 åriga flickors upplevelse. Den forskning som finns tenderar att hamna inom åldergruppen 15 år och uppåt. I rapporten "Ung i utkant"¹⁹ tar man upp detta och menar att en del av förklaringen är att barn behöver föräldrars samtycke till att medverka. Av den anledningen så väljer många att hellre undersöka en äldre målgrupp.

3:1 Tjejer och idrott

Dagens flickor har en helt annan möjlighet att hålla på med idrott mot hur det bara var för fyrtio år sedan. Under 1900-talets början växte den moderna idrottsformen fram i syfte att utifrån nationalistiska och militära motiv fostra pojkar till män med typiskt manliga egenskaper så som mod, självbehärskning, beslutsamhet och handlingskraft. Flickor trängde sig in successivt och togs så småningom emot inom den officiella organiserade idrotten. Längre var det gymnastik, simning och ridning som var de mest populära grenarna.

Fotboll har blivit allt mer populär bland flickor och är nu en accepterad sport bland dessa och bredvid gymnastiken den mest utövade idrotten av dem alla.

Ulla Tebelius²⁰ menar att idrotten som erbjuds flickor är formad efter männens förutsättningar och att idrotten som organisation är präglad av manliga värderingar. Det innebär för idrottstjejerna att hantera det dubbla budskap kring kvinnlighet som tjejer möter i utövandet av idrott, likväl som i andra områden av samhället. Det vill säga brister tjejerna i teknik så resulterar det i kommentarer om att de inte spelar som killar och är de tekniskt kunniga inom fotboll, så är det å andra sidan inte kvinnliga nog. Inom idrottsrörelsen har man uppmärksammat det dubbla budskap och rolltagande som flickorna står inför. Detta har man försökt hantera genom att använda klädsel och makeup för att förstärka kvinnligheten hos elitidrottare. Gymnastikdräkter som framhäver den kvinnliga kroppen eller som man prövade inom ett fotbollslag att tjejerna skulle spela i kort-korta byxkjolar som ett sätt att stärka flickornas kvinnlighet och för att locka mer publik²¹. Bengt Larssons studie visar att föreställningen av vad som är kvinnligt kontra manligt försiktigt förändras över tid och att det visar att könsordningen inom idrott och fritidsverksamhet inte är statisk utan snarare dynamisk och möjlig att förändra²².

3:1:1 Forskning om idrott och sportens betydelse för självkänsla och självbild

Innan puberteten bedömer flickor sitt egenvärde i termer av fysisk och intellektuell

¹⁹ Helve (red), 2003

²⁰ Tebelius, 1991

²¹ Tebelius, 1991

²² Larsson, 2005

kompetens. Det är även på detta sätt de definierar sig själva. Självkänslan är för kvinnor efter puberteten nästan helt bunden till utseende och kropp²³. Internationell forskning visar att det smala kroppsidealet, som är så eftertraktansvärt i väst, är ett ideal som även femåriga flickor eftersträvar. I detta ideals kölvatten följer också att många barn känner en otillfredsställelse gällande den egna kroppen, oroar sig för övervikt och har tankar om bantning och träning som ett sätt att tappa kilon²⁴.

Inom idrotten står kroppen i fokus och barnet kan få konkret bekräftelse på att det duger eller inte. Resultatet uppnås med kroppen som det egna och enda redskapet, på så sätt blir kroppen särskilt viktig för självkänslan och skapandet av identiteten. Man har funnit att barn som praktiserar idrott eller sport i högre grad har en bättre och mer positiv inställning till den egna kroppen. Flera studier om betydelsen av fysisk aktivitet visar att barns praktiserande av idrott är betydelsefull vad gäller den mentala, sociala och fysiska utvecklingen under barndomen, puberteten men likväl under vuxenlivet. Fysisk aktivitet minskar risken för att utveckla depression, ångest och stress. Vidare förbättrar fysisk aktivitet humöret, förmåga till avslappning och bidrar till ökad självkänsla. Forskningen visar att de barn som tränar idrott i unga år och som är duktiga inom idrotten erhåller en större dos av erkännande från kamrater, föräldrar och lärare. De blir också mer självsäkra, populära och har större förmåga att knyta relationer med jämnåriga. Även motoriken förbättras²⁵.

Det finns flera studier med utarbetade program som tar hänsyn till relationen mellan självkänsla, kroppsideal och fysisk aktivitet. Där argumenterar forskarna för vikten av att utforma dylika program, med syftet att förstärka fysisk aktivitet och en mer tillfredsställande kroppsbild hos barn, vilket de menar kan motverka ett ohälsosamt förhållande till mat och ätstörningar längre fram.

I Marita McCabe, Lina Ricciardelli och Jo Salmon's studie, deltar pojkar och flickor, 8-13 år gamla. Syftet är att öka den fysiska aktiviteten samtidigt som man arbetar för att minska det fysiska missnöjet och öka en positiv självkänsla. Studien visade att i så tidig ålder som nio år har barnen anammat deras könsspecifika kroppsideal. Flickorna fokuserar på vikt och pojkarna fokuserar på muskler. Flickornas missnöje med vikten ökade ju allt äldre de blev. Pojkarnas missnöje med muskler visade inte samma tendens att öka med stigande ålder. Resultatet visade dock på att flickornas självbild inte förändrades.

3:1:2 Föreningsliv och fritidsliv

Bengt Larsson²⁶ använder sig av Per Nilssons studie "fritid i skilda världar" som beskriver svenska barn och ungdomars kultur- och fritidsvanor under sent 1990-tal. Det som framkommer i studien är att ca 80 procent av de ungdomar mellan 13-25 år som deltog i studien uppgav att de var med i någon förening och då framförallt idrottsföreningar. Könsfördelningen inom de olika föreningarna var tämligen jämn, förutom i ridklubbar och solidaritetsföreningar där flickor i högre grad valde att vara medlemmar. Däremot visade studien att socialgruppstillhörighet påverkade valet av att delta i förening eller ej. Högst andel av unga som var med i en förening återfanns bland de vars föräldrar var företagare och lägst bland de föräldrar som var arbetare. Idrott- och musikföreningar samt politiska organisationer hade betydligt större andel medlemmar vars föräldrar var högre tjänstemän än bland barn till arbetare. Fred- och solidaritetsföreningar visade däremot en jämnare

²³ Tebelius, 1991

²⁴ McCabe/Ricciardelli/ Salmon, 2006

²⁵ McCabe/Ricciardelli/ Salmon, 2006

²⁶ Larsson, 2005

fördelning av olika sociala bakgrunder. Larsson visar i sin studie att i de högre samhällsklasserna har fritidsaktiviteter till större del använts som en långsiktig uppfostringsstrategi, det finns en nyttoaspekt i valet av aktivitet då den ska ge viktiga erfarenheter inför vuxenlivet²⁷. I de lägre socialklasserna har valet av fritidsaktivitet inte samma innebörd, den har inte varit lika planerad och oftare till innehåll skiljt sig från det skollika. Även boendemiljö visade på skillnader avseende vilken form av föreningsliv man valde. Glesbygdens ungdomar var i högre grad med i idrottsföreningar och ridklubbar medan storstadens unga var med i politiska organisationer och solidaritetsföreningar.

3:1:3 Fritid och aktivitetsområdets trender och tendenser

Flera forskare menar att utvecklingstrenden inom fritidsområdet följer den senmoderna tidsåldern. Utbudet av aktiviteter ökar; det finns mer att välja på och nya stilar och aktiviteter uppkommer hela tiden så som snowboard, inlines med mera. Många av dessa nya aktiviteter förknippas även med en viss livsstil, vilka omfattar så väl klädmode som musikstil. En annan trend som pågår är att kultur- och fritidsområdets institutionalisering avtar. Allt fler unga söker sig till verksamheter som inte är föreningsbundna eller finansierade av kommun eller stat. Fritidslivet har blivit privat i den betydelsen att den i mycket högre grad är en fritid som den unge själv beslutar om och som visar ett aktivt och individuellt val. En annan tendens inom fritidsområdet är att i samband med valet av aktivitet, kan det uppstå ett så kallat motsatsförhållande. Detta beror enligt Larsson på att det läggs ner mycket tid och energi på en enstaka aktivitet och därför avstår man från andra aktiviteter. Inom idrottsområdet är det märkbart, vissa grupper av unga är väldigt aktiva. Andra grupper ägnar sig inte åt någon form av motion eller fysisk ansträngning, de gör förmodligen något annat på sin fritid. Den sistnämnda gruppen har vuxit i antal under det senaste decenniet²⁸.

3:2 Storstad och Glesbygd

I "ung i utkant" fokuseras forskningen kring ungdomars upplevelse av att bo i en glesbygd eller i en mindre ort²⁹. Glesbygden jämförs med det urbana rummet och pekar på glesbygdens brister inom utbildning, arbete och fritid och dess värnande om den traditionella kulturen. Man menar att som ung så väljer man att flytta ifrån den lilla ortens boendemiljö, eftersom den inte kan tillgodose de behov av fritidsutbud, utbildning och arbetsmöjligheter som den unga personen har. Många forskare menar att ungdom kopplas allt för ofta samman med den urbana storstadsmiljön, vilken beskrivs vara den miljö där unga personer kan och vill verka i. Detta menar bland annat Anders Löfgren är en för snäv bild av ungdomar i det geografiska rummet³⁰. Frågan lyfts även om den kulturella friställning³¹, betyder olika i olika kontextuella sfärer. Löfgren skriver att "de flesta som har någon erfarenhet av Sverige utanför stor Stockholmsområdet inser att livet i en norrländsk glesbygd är mycket annorlunda än i en tunnelbaneförsedd Stockholmsförort"³². Det vill säga att sociala och geografiska rum befördrar olika friställningsprocesser. Även Helena Kåks³³ diskuterar i sin artikel "ung i ett rörligt samhälle", hur storstaden lyfts upp som den självklara platsen för den ungdomliga livsformen av bland annat massmedia, men även inom utbildning och arbetsmarknad.

²⁷ Larsson, 2005

²⁸ Larsson, 2005

²⁹ Helve (red), 2003

³⁰ Löfgren/Norell (red), 1991

³¹ se kapitel 4 teori och begrepp där begreppet kulturell friställning förklaras och beskrivs

³² Löfgren/Norell (red) 1991 sid13

³³ Kåks, 2003

Diskursen som förs fram är att i storstaden finns det liv och rörlighet, medan mindre orter och glesbygd får beteckna det oföränderliga och trögrörliga. Detta innebär för ungdomar en konflikt som uppstår i jämförelsen mellan idealbilden av ungdomligt liv och leverne som förs fram om storstaden och hur de unga faktiskt upplever sin närmiljö.

Men det kan vara svårare för individen att bejaka sina intressen och begär i det lilla samhället med dess sociala kontroll, till exempel en från normen avvikande sexualitet, gentemot det urbana rummets anonymitet, där det individuella projektet lättare kan genomföras³⁴.

3:2:1 Frirum och fritidssysselsättning

Mats Lieberg³⁵ diskuterar ungdomars ökade behov av frirum och att de söker platser där de kan umgås med kompisar. Han menar att många bostadsområden har få ställen där unga människor kan "hänga ut" och bara vara. Därav förklaras anledningen till att ungdomar söker sig in till städer eller förorternas centrum, där finns det ett utbud av spännande händelser såväl som ett större antal umgängeszoner. Dessa zoner kan vara avsedda för umgänge som till exempel biografen, caféer eller diskotek, men kan också vara ställen vars syfte är något annat, som till exempel köpcentra eller tåg- och busstationer. Lieberg påpekar också att "dra omkring på stan" kan vara ett uttryck för att man inte har något annat att göra, men det kan likafullt vara en identitetsbefrämjande aktivitet.

Det finns skillnader vad man väljer att göra på fritiden beroende på om man bor i storstaden eller på landsbygden. Larsson visar i sin studie att ungdomar boende på landsbygden ägnade sig i större utsträckning åt att besöka idrottstävlingar, fiska, vara på fritidsgårdar, syssla med sällskapsdjur, umgås med familjen och idka friluftsliv. Storstadens ungdomar ägnade sig i högre grad åt att besöka museer, konstutställningar och gallerior, gick oftare på bio och teater, träffade oftare sina pojk- eller flickvänner och reste utomlands i högre utsträckning än unga på landsbygden. Däremot så fanns det inga skillnader oavsett kön eller boendeort vad de unga önskade av kulturellaktivitet; de ville ha mer pop/rock/hiphopkonserter, discon och dansklubbar, filmvisningar/filmfestivaler och replokaler. När det gällde idrottsaktiviteter efterfrågade flickorna i högre grad bowlinghall, simhall och gym medan pojkarna önskade satsningar på simhall, fotbollsplan, gym, ishall, sporthall, bowlinghall och motorsportbana³⁶.

3:2:2 Det lokala rummets förankring i det globala

Men avstånden mellan glesbygd, storstad och världens metropoler minskas i samband med att den globala informationsteknologin växer. Internet medför att allt fler får tillgång till ny kunskap och information och att de får tillgång till nya kontakter som vidgar horisonten. Förhoppningen är att unga så väl som vuxna ska bli delaktiga i globala interaktionsnätverk, och på så sätt förankra det lokala vid det globala³⁷. I en jämförande studie mellan europeiska länder placerade sig Sverige i täten vad gäller att ha en dator i hemmet så väl att ha tillgång till internetuppkoppling³⁸. Även andra medier påverkar det lokala livet på landet. Parabolantennor och tillgång till dagsfärs information påverkar individerna oavsett var man bor. Livsstil och förhållningssätt är troligtvis mindre lokalt förankrade idag än tidigare, men det kan ändå finnas skillnader i möjligheten att realisera livsstilen beroende på vad det

³⁴ Helve, (red) 2003

³⁵ Lieberg, 1991

³⁶ Larsson, 2005

³⁷ Helve, 2003

³⁸ Livingstone/Bovill, 2001

lokala rummet har att erbjuda³⁹. Helena Helve beskriver ur Mats Trondhems antologi, om hur det moderna samhällets tidsanda drar småstaden förbi. Ungdomarna lämnas i ett ”modernitetens vakuum”, de möjligheter som den moderna tiden presenterar finns inte tillgänglig i deras egen boendemiljö. Detta drabbar framförallt unga män ur arbetarklassen. Deras strategi för att hantera detta är att än mer förankra sin identitet i det lokala samhället och så att säga bejaka det förflutna istället för framtidens utveckling. Trots en svag arbetsmarknad, låg utbildningsnivå och långvarigt hemmaboende så väljer man detta för att behålla den trygghet som finns i orten. Men denna trygghet är kortsiktigt och Trondheim menar att dessa är framtidens förlorare⁴⁰.

3:3 Stil och smak - ett individuellt uttryck

Idag finns det tillgång till en allt större mängd information vilka presenteras genom medierna. Massmedia påverkar den sociala interaktionen och identitetsskapandet till form och innehåll. Genom att presentera bilder, symboler och ideal får vi via medierna tillgång till identitetsskapande material. Detta påverkar stilskapandet och estetiseringen av vardagslivet samt sätter en agenda för interaktionens former⁴¹. Uppfattningen om stil spelar en viktig roll inom flera olika områden och dimensioner i det moderna samhället så som i varuproduktionen, medierna, populärkulturen, reklamen, marknadsföringen och vardagslivet men även i utformandet av livsstilar och för den sociala och personliga identiteten.

Människor, objekt och handlingar bär på en viss stil. Åtminstone ger de möjligheten att betrakta, fälla omdömen och värdera dessa utifrån ett stilperspektiv, och på så sätt ge redskap för att klassificera dem t.ex. det sociala livet, estetiska uttryck och personer. Stilen blir sålunda en kommunikationskanal⁴². John Fiske menar att det finns en skillnad av smak och stil. Stil är en social företeelse som placerar in människor i sitt sammanhang. Stil avslöjar vilka sociala faktorer som personen innehar till exempel klasstillhörighet, ålder och andra mindre definierade sociala formationer. Smak däremot är en individuell företeelse som berättar något om personens identitet. Två personer som vid ett tillfälle har samma sorts kläder på sig eller som av en slump har möblerat sitt hem på samma sätt, blir generade utifrån att deras likhet i smak förvägrar dem att uttrycka sin rena individualitet⁴³. Erling Bjurström kopplar samman stil och smak, och menar att stil utgör en grund för smakomdömen, till exempel en grupp eller persons sätt att klä sig, prata eller uppträda kan ge uttryck för smakomdömen.

Under 1980-talet så blev stil ett kodord, vilket uppfattades som ”formens triumf över innehållet⁴⁴”. Utseende och förpackning betonades mer än innehåll.⁴⁵

Fiske menar att genom att känna tillfredsställelse över det egna utseendet skapas en känsla av kontroll då betraktarens blick upplevs att den går att kontrolleras. Utseendet fungerar som ett medel för att ta sig in i sociala arenor och där kunna kontrollera den omedelbara relationen. De attribut och saker som en människa omger sig av berättar något om hennes sociala identitet och hur hon relaterar sig i det sociala rummet⁴⁶.

³⁹ Helve, 2003

⁴⁰ Helve, (red) 2003

⁴¹ Johansson, 1999

⁴² Bjurström, 2005

⁴³ Fiske, 1995

⁴⁴ Bjurström, 2005 sid 142

⁴⁵ Bjurström, 2005

⁴⁶ Fiske, 1995

3:3:1 Media och konsumtion

Konsumtion kan som begrepp förstås som ett sätt att upptäcka, utforska och bekräfta sitt socio-kulturella värde, men även som lust, dröm, slöseri och självförverkligande⁴⁷. I Barbro Johanssons studie⁴⁸ avhandlas hur barn och konsumtion framställs i svenska medier. Hon tar bland annat upp att shopping ses som en fritidsaktivitet bredvid andra så som fiske, bada, sporta med mera. Hon lägger till ytterligare en dimension till konsumtionsbegreppet; shopping har en tydlig social dimension, det är ett sätt att umgås, göra något roligt tillsammans och att ge varandra uppskattning och stöd.

Johansson studerar också hur tidningar som vänder sig till yngre barn, till exempel Bratz magasin, Goal och tidningen Barbie, förmedlar att konsumtion är positivt utifrån att man alltid kan drömma och önska sig saker, även om man inte har råd att köpa dem. Även i tidningarna så framkommer budskapet; att intresset för utseendet inte handlar om att behaga en man, utan att klä, smycka och sminka sig gör man för att det är roligt. Det är något som man gör tillsammans med kompisar och som stärker tjejgemenskapen⁴⁹.

Samhället präglas av konsumtion och konsumism och det är något som oroar, framförallt tanken på hur barnen påverkas. Denna oro menar Johansson uttrycks i Sveriges Konsumentråds nyhetsbrev ”Barn har rätt till vuxenvärldens beskydd då ett allt större tryck från otaliga köpbudskap hotar barnens frihet i lek och tanke”⁵⁰.

3:3:2 Televisionen och tittaren

Tv:n är fortfarande det medium som är mest betydelsefull i de europeiska hemmen och det är det medium som de flesta barn uppger att de skulle sakna om det inte fanns tillgång till. Tv:n fyller en social funktion mellan barn och föräldrar, då det är främst kring detta medium som man samtalar med varandra⁵¹. Marianne Liliequist⁵² diskuterar hur såpoperorna fyller en funktion för tittarna med dess möjlighet till identifikation, men att denna varierar beroende på vem man är och i vilken livssituation man befinner sig i. Såpoperan erbjuder varierade möjligheter till identifikation, och saknar den vanliga berättartekniken med en början, en mitt och ett slut. En såpopera som tar sig själv på för stort allvar kan inte avnjutas. Genren behöver ha en självmedveten distans och att den uttrycker en medvetenhet om att detta inte är på allvar. Vardagsrealism kan istället ses i de olika realityprogram eller dokusåpor som de också kallas. Även dokusåpan erbjuder möjlighet till identifikation. Ju mer stilmässigt lik en person i dokusåpan är, desto mer engagerad blir personen som tittar. Dokusåpan blir så att säga en förlängning av tittarens egen värld och den erbjuder en större referensram för såpatittaren att testa sina erfarenheter mot. Liliequist använder sig av Joke Hermes tankar om att media kan medföra en utökning av bekantskapskretsen. Denna utökning kommer till stånd när människor tar in kändisar från skvallerpressen och tv-världen i sina samtal och tankar och blandar dessa med verkliga personer från personens närhet. Detta persongalleri av verkliga så väl som fiktiva och semifiktiva personer används i utforskandet av den egna identiteten⁵³.

Sammanfattning av tidigare forskning

Det senmoderna samhället och dess globalisering påverkar vuxna och framförallt barn i dess

⁴⁷ Korsnes (red) /Brante/Andersen, 1998

⁴⁸ Johansson, 2005

⁴⁹ Johansson, 2005

⁵⁰ Johansson, 2005: Sveriges Konsumentråds nyhetsbrev 2001-05-03

⁵¹ Livingstone/Bovill, 2001

⁵² Liliequist, 2000

⁵³ Liliequist, 2000

alltmer självklara individualiserade livsprojekt. Även om hemmet är betydelsefullt som bas i förhållandet mellan fritid och arbete/skola, påverkas barnen av individualiseringen genom att de ärver allt mindre av föräldrarnas socio-kulturella normer. Detta ökar beroende på hur stor tillgång individen har till media och dess utövande av kunskap och influenser. Media påverkar också att mängden av identifieringsobjekt ökar och stil och smak är ett sätt för individen att specifikt uttrycka sin sociala status och individualitet.

4 Teoretiska perspektiv och teori

Syftet med studien är att beskriva hur unga flickor skapar sin identitet genom möten och relationer. I detta kapitel kommer vi att titta närmare på det senmoderna samhällets betydelse vilken ger en förståelse för vår tidseras problematisering av identiteten. Aldrig förr har människan ägnat så mycket tid åt så lite, nämligen sig själva⁵⁴. Vidare i kapitlet fördjupar vi oss i själva identitetsbegreppet, vilket på många sätt explicit uttrycker så väl det senmoderna som studiens essens. Socialisation, kamratskap och gruppens betydelse som begrepp kommer också att redovisas i detta kapitel. Socialisationsteorin är värdefull att ha med, då flickorna i studien befinner sig i en fas i livet som till stor del handlar om lärande och normsättande. Men det är också ett begrepp, vilket på samma sätt som kamratskap och gruppens betydelse hanterar relationen mellan människor.

4:1 Det senmoderna samhället

I det senmoderna samhället har det skett en kontinuerlig individualisering. Människan har frigjort sig från den tidigare traditionella och kulturella gemenskapen som stammen, klanen eller familjen, vilket också innebär att människans relation till sig själv förändras⁵⁵. Det är detta man menar med den kulturella frigörelsen. Människan står friare i att analysera och organisera sin omvärld och de val som hon gör i denna. Identiteten är valbar och det är inte längre "comme il faut" att välja det samma som föräldrarna har valt avseende familjestruktur, yrke och status. Individens står inför att välja mellan flera olika handlingsmöjligheter vad gäller sitt liv och sin framtid och ansvaret vilar på individen själv. Det går inte längre att luta sig tillbaka mot tidigare traditionell praxis – att så har vi alltid gjort. Det finns så många fler möjligheter för individen idag än vad det tidigare traditionella samhället har erbjudit. Trots att möjligheterna finns, så är det inte säkert att individen själv kan ta vara på möjligheterna som erbjuds, eller att individen kan nå dem för att man saknar resurser, till exempel utbildning eller ekonomiska förutsättningar. Det råder diskrepans mellan drömmar och verklighet, vilket kan skapa frustration. Men densamma kan också skapa en vilja och drivkraft till att förändra sin situation⁵⁶. I det moderna samhället så brottas vi med tankar om vad som skulle kunna vara annorlunda och att göra det möjliga görbart. Möjligheten att fundera och uttrycka oss själva har medfört att identiteten har blivit ett reflexivt projekt, som kan skapas och omskapas beroende på tid och kontext⁵⁷. Att inte leva upp till de bilder som bland annat media och reklam förser oss med, skapar en besvikelse som individen vänder inåt. Det är inte ödet som varit hårt, utan att man själv har misslyckats med sitt livsprojekt. Därför är det kanske inte heller så konstigt att vi i denna tid sysslar så mycket med så lite – nämligen oss själva⁵⁸.

Unga människor påverkas mer av den kulturella friställningen än vuxna. Detta beror på att de befinner sig i en rörlig och känslig ålder där identiteten håller på att utvecklas. De yngre har alltså lättare att påverkas av samhällets yttringar än de äldre, eftersom de äldre har lättare att hålla sig fast i gamla vanor. Barn deltar idag på ett helt annat sätt än förr i de vuxnas vardag med dess konflikter, samtal och åsikter. Uttrycket "små grytor har också örön" tillämpas inte i lika hög grad nu som förr, då man gjorde en avskiljning mellan barn- och vuxenvärlden.

⁵⁴ Holm/Holst/Balch Olsen/Perlt (red), 1997

⁵⁵ Holm/Holst/Balch Olsen/Perlt (red), 1997

⁵⁶ Ziehe, 1989

⁵⁷ Ziehe, 1989

⁵⁸ Holm/Holst/Balch Olsen/Perlt (red), 1997

Dessutom har barn media till sitt förfogande, vilket medför att de får möjlighet till de sekundära erfarenheter som erbjuds dem via bilder och information. På så vis blir skiljeväggarna mellan generationerna otydligare. I och med att barnen har ett större vetande idag än vad barn hade förr. De har kunskap om situationen innan de själva erfar den och som Ziehe säger, ”de är på en och samma gång brådmogna som fattiga på direkta erfarenheter”⁵⁹. Barbro Johansson diskuterar i sin bok ”barns konsumtionsmönster” att barn snarare uppfattas som human becoming än human beings. Becoming avser barn som behöver styrning, de vuxnas skydd och fostran, medan being avser barn som har en egen kompetens. Dessa begrepp visar på en generationsordning avseende makt och inflytande som råder mellan barn och vuxna⁶⁰. Dessa begrepp understryker barnets utveckling och vilket bemötande barn får i att vara en människa i vardande. Johansson menar att i dagens samhälle så är barn så väl som vuxna becoming, eftersom vi idag har ett livslångt lärande. Vi byter arbete, startar nya karriärer, flyttar till andra boendeorter och äktenskap upplöses och nya partners kommer in. Det vuxna livet är inte lika statiskt som tidigare⁶¹.

Den senkapitalistiska kulturella friställningen har ändrat familje- och socialisationsvillkoren. Ziehe menar att förändringar i familjestrukturen kan ses vara psykiskt eller fysiskt frånvarande fäder, föräldrar som ägnar allt större tid åt att förverkliga sig själva. Föräldraskapet har frångåtits huvudrollen som barnets fostrare. Pengar ingår i allt högre grad i relationen mellan föräldrar och barn, där pengar erbjuds som ett sätt att få barnet med på noterna, istället för att sätta regler och kräva lydnad. Detta producerar i sin tur bland annat narcissistiska tendenser bland de unga. Det narcissistiska draget kan förstås som det sårade självet hos individen - ett själv som i brist på bekräftelse har en strävan efter att upprätthålla en stabil självuppfattning. Självet ökade sårbarhet, vilket är en effekt av strukturella förändringar, märks av i skapandet av identiteten. Den kan aldrig tas för given, utan måste omskapas och förändras gång på gång⁶².

4:1:1 Att förstå och förklara identitet

Begreppet identitet används ofta för att beskriva skapandet av och kring identiteten. Den kan beskrivas som allt det som jag uppfattar mig själv att vara samt det som andra uppfattar att jag är. Identiteten är sålunda subjektiv likväl som objektiv. Identitetsbegreppet kan förklaras som en medvetenhet om sig själv som en unik individ, med förmåga att själv styra sina tankar och handlingar och att det finns en stark gräns gentemot andra människor. Trots de förändringar som inträffar under en persons liv så bevaras ändå känslan av ett sammanhållet jag⁶³.

Det arbete som omgärdar identitetsbyggande kretsar kring den tvåfaldiga utveckling som varje växande individ står inför att bli unik och självständig. Å ena sidan utvecklas individen eller självet genom möten och kommunikation med andra, vilka socialiserar in denne i samhället och kulturen. Genom dessa möten blir vi bekräftade som individer och vårt sociala jag eller identitet utvecklas. Denna så kallade yttre identitet kan definieras genom olika kategorier och positioner så som kön, klass, etnicitet, inkomst, ålder, yrke eller status men också psykologiskt genom personlighetstyp eller begåvning. Denna sociala identitet blir personens berättelse om jaget för sig själv och för andra människor⁶⁴.

⁵⁹ Ziehe, 1989

⁶⁰ Denna generations och maktordning kan likaväl bestå av paret ungdomar och pensionärer eller invandrare och infödda

⁶¹ Johansson, 2005

⁶² Ziehe, 1989/Johansson, 1999

⁶³ www.ne.se

⁶⁴ Johansson, 1999

Men mänsklig utveckling innefattar även vissa biologiska processer som sker hos individen; så som biologisk-sexuell, social och kognitivutveckling. Dessa utvecklingsprocesser är avhängiga av varandra och det är svårt att tänka sig att den biologiska, kognitiva eller sociala utvecklingen är möjlig om den inte samtidigt sker i ett sammanhang där individen samspelar med den fysiska, sociala och symboliska miljö som personen befinner sig i⁶⁵.

4:1:2 Identiteten – ett senmodernt problem

I vår moderna samhällsordning har identiteten blivit ett problem. Vår tidsera utmärker sig genom den kulturella friställning som sker kring frigörandet av traditioner, men friställningen innefattar även den explosiva mångfald av bilder, scener, drömmar och fantasier som vi bär med oss i huvudet, som bland annat medierna har banat väg för. Dessa drömmar och fantasier och tanken av att allt är möjligt öppnar även upp för medaljens baksida; om allt är möjligt så finns det heller inga gränser, ingenting är egentligen givet eller befintligt. Identiteten har blivit ett livsprojekt där man oupphörligt prövar och experimenterar med nya livsstilar i ett ständigt pågående identitetsarbete.

Erik Homburger Erikson psyko-sociala teori beskriver identitetsarbetet utifrån de existentiella livskriser som varje person kontinuerligt upplever genom livets livscykel. De förändringar eller brytpunkter som en person genomgår i livet påverkar individen. Förändringen kan vara av generell karaktär så som åldrandet, men även av mer unik karaktär så som sjukdom, arbetslöshet eller dödsfall. Oavsett vad och vilket krävs nya lösningar av tillvaron. Under ungdomstiden ställs detta på sin spets, att integrera tidigare erfarenheter med det nya livstillståndet. Om känslan av det förflutna, nuet och framtiden hänger samman så medför det att individens självbild stämmer överrens med hur den själv ser på sig och hur andra ser den. En misslyckad integrering medför istället att personen inte kommer att utveckla en sammanhängande känsla av identitet, livet kommer att te sig osammanhängande och förvirrat⁶⁶.

4:2 Socialisation

Emile Durkheim skapade i början av 1900-talet begreppet socialisation och avsåg den process som den äldre generationens utför på den yngre, inte riktigt mogna generationen. Den äldre generationen har till uppgift att påverka de unga att uppföra sig enligt rådande förväntningar och normer inom familjen, gruppen eller samhället⁶⁷.

Socialisation översätts många gånger med uppfostran. Redan från födseln så påbörjas den process där färdigheter förmedlas och lärs in. Personligheten formas och anpassas så att man utvecklas till att bli en socialt accepterad samhällsmedborgare⁶⁸. Positiva och negativa sanktioner är ett kraftfullt redskap för socialiseringen och fungerar som bränsle för internaliseringen av normerna. Sanktionerna kan vara allt från nästan omärkliga; en huvudskakning eller rykning på näsan när man gjort eller sagt något felaktigt, eller ett leende när man gjort något rätt, till ordentligt påtagliga sanktioner; utgångsförbud, indragen veckopeng eller verbal uppläxning när man gjort något fel, eller som belöning, beröm, eller veckopeng/lönepåökning⁶⁹. Till slut kommer normer, genom socialisationsprocessen att internaliseras av personen och göra dem till sina egna. I det skedet behövs inte längre

⁶⁵ Löfgren/Norell (red) 1991

⁶⁶ Angelöw, 1990

⁶⁷ Angelöw, 1990

⁶⁸ Korsnes (red)/Brante/Andersen, 1998

⁶⁹ Repstad, 1998

sanktioner för att styra personen. Beteendet som upplevs som spontant är snarare inlärt utifrån de regler om hur man bör bete sig i specifika situationer och vars syfte är att underlätta i vardagslivets möten⁷⁰.

Socialisationsprocessen delas in i tre olika faser. Primär-, sekundär- och tertiärsocialisation. Den primära socialisationen avser ofta det lilla barnets motoriska, kognitiva, känslomässiga och sociala utveckling. Denna process sker framförallt genom familjen, men även på daghem och andra institutioner. Den primära socialisationen begränsas inte bara till spädbarnsåren, utan pågår genom hela livet när vi är i kontakt med andra människor som påverkar våra liv. Den sekundära innefattar att tillägna sig och öva in speciella färdigheter och att fungera enlighet med samhällets normer och målsättningar. Denna process är framförallt kopplad till olika skolor och utbildningssystem.

Den tertiära socialisationen avser den systematiska påverkan som vi människor införlivas i via massmedia, reklam, olika politiska värderingar eller via intressegrupper⁷¹.

Psykoanalytikern Erik H Erikson använder sitt livscykelbegrepp för att beskriva en individs socialiseringsprocess, vilken löper genom åtta stadier från födelse till död. Varje stadie är knuten till en ålder vilken är förknippad med en kris och ett lärande. Denna utveckling sker i samspel med andra människor och är beroende av samhälleliga förhållanden⁷².

Är det möjligt att förena den frihet och det unika varandet hos människan av idag? Thomas Johansson menar att människans uttryck för socialisation eller disciplinering som han kallar det, tar sig nya uttryck idag. Men det är ändå omöjligt att frånga att människan skulle undkomma att utsättas för socialisation⁷³.

4:2:1 Socialisation och utveckling i latensåldern

När man är tio år så befinner man sig i det som utvecklingspsykologiskt kallas för skolåldern eller latensåldern. Den sträcker sig över åldrarna sex till tolv år. Socialisation, utveckling och lärande präglas fortfarande till stor del av familjen, föräldrar och syskon, vilka är viktiga som normgivare och rollmodeller. Men andra aktörer träder nu in och blir alltmer betydelsefulla så som skola, kamrater och utövandet av fritidsintressen. Barnets identitet utvecklas nu i två olika system, familjen och kamratgruppen⁷⁴. I denna fas pågår ett intensivt lärande och ibland titulerar man fasen som slukaråldern. De teman som präglar utvecklingen i den här åldern är sociala normer men även moral och empati och att kunna förena egenintresse med andras intresse och så att säga kunna kompromissa⁷⁵. I denna åldersgrupp utvecklas även förmågan att objektivt kunna titta på sig själv. Det finns ett intresse av att jämföra sig med andra barn och kamrater. Detta jämförande ska inte ses som främst konkurrens, utan för barnet har det syftet att få en realistisk bild av sig själv och därmed kunna utveckla en känsla för identiteten⁷⁶. Genom att jämföra sig själva och bli jämförda med andra barn av samma ålder och kön lär sig barnet vilken sorts människa det är; vacker eller ful, tuff eller snäll, snabb eller långsam. Denna syn på sig själv tar de med sig genom uppväxtåren⁷⁷. Barn som avviker från gruppens normer kan bli utesluten ur gruppen och detta ses i regel som den avvikandes eget fel⁷⁸.

⁷⁰ Johansson, 2002

⁷¹ Angelöw, 1990

⁷² Angelöw, 1990

⁷³ Johansson, 2002

⁷⁴ Havnesköld/ Mothander, 2002

⁷⁵ Havnesköld/ Mothander, 2002

⁷⁶ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

⁷⁷ Rich Harris. 2001

⁷⁸ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

4:2:2 Det dubbla beroendet av socialisationens aktörer

I och med att kamraterna vinner terräng som viktiga aktörer för barnets socialisation så utvecklas ett dubbelt beroende; vad föräldrarna anser är viktigt för barnet, men så är även vad kamraterna anser och tycker. Föräldrarna har fortfarande en stor påverkan av hur barnets vardag ser ut; så som val av klädsel, vilka leksaker som införskaffas, vilka vänskapsband som knyts. Barnet behöver sin trygga bas i familjen för att våga sig in området att själv knyta kontakter. Däremot så kan inte föräldrarna och inte heller barnet råda över hur omtyckt man är av andra. Detta är ett område som barnet dunkelt anar, men än så länge saknas förmågan att kategorisera och bedöma. Att en jämnårig kamrat inte vill umgås med barnet väcker dock stora känslor av utanförskap och av att inte bli erkänd. Att bli erkänd av andra är en stor och viktig fråga för barnet och det medför ett stort socialt tryck mellan barnen. Det är skillnad på hur pojkar och flickor etablerar vänskap och leker i grupp, en skillnad som även bekräftas socialantropologiskt med barn från andra kulturer i åldrarna mellan fem till elva år. Pojkar leker i större grupper och uppfattar gruppen som en kollektiv gemenskap som kräver lojalitet. Flickor föredrar att leka två och två och när de leker i grupp är gruppen bara en ram för den intima väninnerrelationen och relationen är en förutsättning för att kunna utföra en aktivitet⁷⁹. Föräldrarna och så även skolan använder prestation som ett sätt att mäta och visa erkännandet av barnens betydelse. Prestation som måttstock är i regel alltför abstrakt för barnen för att det ska tillfredställa deras behov av bekräftelse⁸⁰.

4:3 Kamratskap och gruppidentitet

Kamratskapet fyller flera viktiga funktioner eftersom sociala samspelsfärdigheter lärs bäst tillsammans med andra som är lika bra eller lika dåliga inom området. Tillsammans med andra prövar man att ta kontakt, kommunicera, hantera konflikter och att lära sig ta hänsyn till andra. Dessutom så har man möjlighet att tillsammans med andra barn undersöka rolltagande och grupptillhörighet, vilket också ger tillfälle att få erfarenheter av inkludering, exkludering, oberoende och likhet. Att ha likhet och kongruens i gruppen ger också en känsla av att kunna hantera kaos, som skulle kunna uppstå nu när barnen allierar sig med andra barn i ett sätt att reda sig utan de vuxnas hjälp⁸¹.

Kamratskapet är dessutom centralt för barnets autonomi gentemot föräldrarna. Saknas kamrater så förbättrar ofta barnet sitt uppförande mot vuxna, helt enkelt för att ha någon att hålla sig till. Det kan påverka utvecklingen av ett självständigt förhållande till föräldrarna. Goda kamratrelationer ger däremot goda men inte alltför beroende relationer till vuxna⁸². Bjerrum Nielsen och Rudberg menar att söka sig till kamratgrupper kan ses som ett sätt att hävda sig gentemot den allians som mamma och pappa har tillsammans. Genom att själva bygga upp en allians tillsammans med andra barn blir de starka.

Frånvaron av vänskapsförhållanden kan ge negativa effekter eftersom då får barnet inte möjligheten att utveckla den sociala kompetensen eller möjlighet att jämföra sig med andra lika, vilket ger en bestämning till identiteten. Vissa forskare menar också att brist på vänskapsförhållanden korrelerar med låg självkänsla, bristande kognitiv och social utveckling. Vänskap mellan kamrater kan även korrigeras där föräldrarna har brustit i kontakten med

⁷⁹ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

⁸⁰ Ziehe, 1989

⁸¹ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

⁸² Rich Harris, 2001

barnet, till exempel kan det bortskämda eller det överbeskyddade barnet slipas av i gemenskapen med jämnåriga kamrater⁸³.

4:3:1 Att vara en av oss eller en av de andra

I boken Flugornas herre så målar sig barnen i ansiktet och målningen har så väl ett symboliskt som en praktisk avsikt att skilja ut fienden från vänner. Inom idrotten så har man olika färger på lagets dräkter, framförallt för att skilja ut ”oss” från ”dem”, men också för att påminna fansen om vilken sida de ska heja på⁸⁴. Upplevelsen av likhet är viktig för att etablera vänskap och dess syfte är att stärka självbilden genom att finna sitt alter ego⁸⁵.

Gruppsyftet är inte så mycket pressen på att anpassa sig som en längtan att dela erfarenheter som man tycker är eller kan vara relevanta för gruppidentiteten⁸⁶. Särskiljandet från vuxna stärker gruppidentiteten. Barn i de yngre tonåren leker bara rebeller – de uppför sig bara illa när vuxna inte ser dem. Däremot, under den senare tonårstiden, när barnet har vuxit upp och blivit lika stora som föräldrarna, visar sig det verkliga öppna upproret, eftersom barnet inte är lika beroende av vuxna för sin överlevnad⁸⁷.

⁸³ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

⁸⁴ Rich Harris. 2001

⁸⁵ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

⁸⁶ Rich Harris. 2001sid 358

⁸⁷ Rich Harris. 2001

5 Metod

I studien efterfrågas att undersöka och beskriva vardagslivets sociala och psykologiska föreställningsvärld för att få en förståelse för hur identiteten tar form när man är tio år och står i skiftet mellan barn och ungdom. Jan Trost⁸⁸ definierar skillnaden mellan kvalitativa och kvantitativa studier; att den kvalitativa ser individen eller människan som en enhet, medan den kvantitativa ser egenskapen som en enhet. Därför är den kvalitativa metoden den mest lämpliga att använda, eftersom vår tanke är att se flickornas och deras livsvärld ur ett helhetsperspektiv, som en enhet.

5:1 Urval och avgränsningar

Undersökningsområdets kontext föll på orten Dalsjöfors och deras lokala fotbollslag GoIF F10. Att det blev just orten Dalsjöfors och GoIF, berodde på att en av oss författare själv är boende i Dalsjöfors och därigenom bekant med området och dess utbud av aktiviteter. Hon har även en dotter som är tio år som spelar med i fotbollslaget.

Fotbollslaget består av tio flickor och i samband med en fotbollsträning där flickorna var samlade, delade vi ut vårt missiv⁸⁹. De hade vid ett tidigare tillfälle tillfrågats om att vara med i studien och delta i en fokusgrupp, vilket de tackat ja till. Studiens syfte och de etiska aspekter som råder förklarades kort. Med tanke på att de var under 18 år krävdes även samtycke av föräldrarna för att delta⁹⁰.

Av de tio flickorna valde sju att delta i fokusgruppen. En fokusgrupp bör bestå av fyra till sju deltagare. En för liten grupp tenderar att bli mer relationsorienterad än uppgiftsorienterad och är gruppen för stor finns det risk att personer som är tillbakadragna inte kommer till tals⁹¹. Alla de flickor som svarade positivt att delta i fokusgruppen fick också vara med. Antalet deltagare befann sig inom gränsen för vad som är rimligt för en fokusgrupp och därför behövdes det inte göras något urval. Vid själva fokusgruppstillfället tillkom det ytterligare en flicka. Hon hade tackat nej i missivets förfrågan, eftersom gruppstillfället krockade med en annan aktivitet. Flickan ville väldigt gärna vara med och ingen av de andra flickorna misstuckte, så hon medgavs att delta under den dryga halvtimme som hon kunde vara med. Flickorna gav i fokusgruppen ett inifrånperspektiv. Detta var värdefullt för studien och skapade en förståelse för deras upplevelse och sammanhang.

I samband med att vi delade ut missiv och samtycke, delades även en förfrågan ut till föräldrarna att delta i en enskild intervju⁹². Valet att intervjua föräldrarna berodde på att det var intressant att få deras bild och åsikt kring de områden som studien utgår från och som berör deras döttrars utveckling av identitet. Intervjuerna av föräldrarna medförde att ett annat perspektiv på identitetsutveckling kunde tillföras studien.

Av de tio förfrågningar som utgick så svarade fyra positivt till att delta. Alla var pappor till flickorna. Samtliga valdes att intervjuas. En av papporna var även lagledare, vilket kan tillföra en extra dimension just när det gäller interaktionen flickorna emellan.

⁸⁸ Trost, 1997

⁸⁹ Se bilaga 1: missiv flickorna

⁹⁰ Se bilaga 1 och 2 samtyckesmedgivande

⁹¹ Billinger, 2005

⁹² Se bilaga 2: missiv föräldrar

5:2 Val av insamlingsmetod

För att nå syftet med studien användes metodtriangulering, vilket innebär att flera metoder används. De metoder som användes var observation, fokusgrupp och intervjuer. Metoderna är alla kvalitativa och har den fördelen att de kompletterar varandra. Sam Larsson säger att med hjälp av metodtriangulering kan forskningen bli både vetenskap och konst, där man med ett kreativt skapande kan leda fram till mer komplexa resultat⁹³. Studien utger sig inte för att vara alltäckande. Men genom att ringa in frågeställningarna från olika håll kan tillförlitligheten i studien öka. En av förutsättningarna för att tillförlitligheten ska bli starkare är naturligtvis att all data pekar åt samma håll⁹⁴.

Själva grundtanken med fokusgrupper är att man i interaktion med andra undersöker en kollektiv föreställning av de bilder som styr våra handlingar, tankar och känslor, som individen har kommit fram till i det vardagliga livet genom dialog med andra⁹⁵. Syftet med studien är tämligen abstrakt. Tanken var att det skulle vara lättare för just vår målgrupp att lyfta fram faktorer kring identitetsskapandet genom att sitta tillsammans med jämnåriga och diskutera olika kringliggande ämnen. Svårigheter med fokusgrupper kan till exempel vara att grupstrycket kan vara alltför starkt för den enskilde individen och därigenom skapa en enighet kring en åsikt som kanske inte är helt sann. Detta undkommer man i enskilda intervjuer.

I intervjusituationen så syftar studien till att få fram hur föräldrarna upplever, känner, tänker utifrån erfarenheter om sina döttrar och hur föräldrarnas föreställningsvärld ser ut. Intervjuerna med föräldrarna var mycket betydelsefulla för studiens genomförande och svar på syfte. Trots att det empiriska materialet var omfångsrikt från fokusgruppen, så var det först när resultaten sammanfördes från olika empiriska data som identitetsskapandet kunde bli tydligt. För att genomföra studien så behöver man sammanföra flickornas inifrånperspektiv med föräldrarnas metaperspektiv. Att använda samma frågestruktur till föräldrarna som till barnen medför att studiens reliabilitet ökar i viss mån, genom att flickornas perspektiv samkörs med föräldrarnas av samma område.

Om intervjuer ger en förståelse och djupare information av hur människor upplever en situation eller ett fenomen, så ger observationer en bild av det som sker "in real life"⁹⁶. Att använda observation som metod gör det lättare att få en mer allsidig förståelse och en tydligare helhetsbild av situationen än vad intervjuer eller observationer, var för sig skulle kunna ge. Observationer ger inte denna förklaring men i gengäld kan observationer uppfattas som mer verkliga eftersom forskaren är öppen för hur deltagarna är. Men utan att forskaren medvetet eller omedvetet försöka leda dem i en bestämd riktning, vilket till viss del kan ske i en intervjusituation⁹⁷. Observationen innehåller i sig inga värderingar, tolkningar eller slutsatser, men observatören kan välja att redovisa det som intresserar denne⁹⁸. Däremot så bör man strukturera observationen för att minska det subjektiva inslaget, vilket finns i all mänsklig observation. Trots att det då kan finnas en risk att observationen blir mer mekanisk. I studien valdes att halvstrukturera observationen, dels för att fokusera blicken mot det som är av intresse för studien, men även för att ge möjlighet att notera intressanta eller oväntade händelser.

⁹³ Larsson/Lilja/Mannheimer (red) 2005

⁹⁴ Svenning, 2003

⁹⁵ Billinger, 2005

⁹⁶ Widerberg, 2002

⁹⁷ Fangen, 2005

⁹⁸ Kylén, 2004

5:3 Studiens genomförande

Intervjuguiden

Vid konstruerandet av frågorna användes en matris⁹⁹ där den ena axeln utgjordes av de två begreppspar som studien kretsar kring, identitet och relationer. Detta begreppspar valdes beroende på att identitet och relationer påverkar och samarbetar med varandra. Identiteten utvecklas inte i ett vakuum, den blir till och tar form i relation till någon annan i en dynamisk process. Självuppfattningen påverkar relationen till andra människor, vilkas bild påverkar den bild eller syn som man har av sig själv¹⁰⁰. Matrisen gav en förståelse för hur studiens valda teman, Dalsjöfors, fotbollslaget och media, kunde relateras till begreppsparen och visade att de fanns bindningar och samverkan dem emellan. Under varje tema och begrepp konstruerades frågor som ringade in studiens syfte. Boendeorten och fotbollslaget som teman, fungerade som en undersökande variabel i studien likväl som dess kontext. Användandet av media som tema syftade dels till att undersöka hur flickorna använder och tar till sig media. Men vår tanke var även att media kan tillföra ett mer individuellt uttryck.

Att ha en teoretisk grundförståelse för området är betydelsefullt för att kunna utföra intervjuer och observationer, eftersom det krävs kunskap för att kunna ställa relevanta frågor eller göra observationer vilka besvarar forskningens syfte¹⁰¹. Teorier och begrepp är till sin utformning tämligen abstrakta och matrisen var ett hjälpmedel för att operationalisera frågorna, det vill säga att göra det abstrakta konkret, så att de kunde fungera i de intervjuguiden som vi använde under fokusgruppen¹⁰² och intervjuerna¹⁰³. Intervjuguiden är forskarens hjälpreda, som i konkret form översätter det som är tänkt att analysera¹⁰⁴.

Genomförande av fokusgruppen

I fokusgruppen fanns det flera homogena faktorer som förenade, vilket det bör finnas¹⁰⁵. Dessa var ålder, fotbollslag, skola och boendeort. De var även samlade för att diskutera ett ämne som de alla hade kunskap om - att vara tjej i en given kontext. Att gruppen var homogen borgar för en högre känsla av trygghet. Detta märktes redan från början av i fokusgruppen. Samtalet mellan flickorna upplevdes som naturligt och det var inga svårigheter för flickorna att diskutera kring de ämnen som studien kretsade kring. För att inte störa den dynamik som skapades, följdes flickorna i deras samtal och intervjuguiden fick snarare användas som stöd och kontroll av att frågorna blev besvarade. Detta är ett vanligt tillvägagångssätt bland fokusgrupper¹⁰⁶. Däremot kom flickorna lätt in på sidospår som de fann intressanta och det blev en avvägning för moderatoren när det skulle låtas bero för att se om sidospåret skulle leda tillbaka till ämnet. I annat fall fick moderatoren ingripa och gå in och styra gruppdiskussionen. Vid val av moderator bör inte deltagare och moderator känna varandra i fokusgrupper, det kan påverka val av åsikter beroende på vad deltagarna associerar moderatoren med för åsikter¹⁰⁷. Det bestämdes att den av oss som inte var bosatt i Dalsjöfors, skulle fungera som moderator vid fokusgruppen, eftersom denne inte har någon tidigare relation till gruppen. Det beslutades även att den av oss författare som är bosatt i Dalsjöfors skulle sitta med vid bordet och vara

⁹⁹ Se bilaga 3 frågematris fokusgrupp

¹⁰⁰ Angelöw, 1990

¹⁰¹ Kvale, 1997

¹⁰² Se bilaga 3 frågematris fokusgrupp

¹⁰³ Se bilaga 4 intervjufrågor föräldrar

¹⁰⁴ Widerberg, 2002

¹⁰⁵ Billinger, 2005

¹⁰⁶ Hylander, 2001

¹⁰⁷ Hylander, 2001

delaktig, men inte vara någon drivande moderator. Anledningen till detta var att huvudmoderatoren inte är en van moderator, vilket man bör vara när man ska leda en fokusgrupp¹⁰⁸. Det kunde även vara svårt att som ensam moderator fånga så väl gruppinteraktioner som information, speciellt med tanke på att det var unga personer som deltog. Vidare skulle det te sig mer märkligt om den ena hade satt sig en bit ifrån. Det märktes inte att den bosatta moderators relation till gruppen påverkade svar och åsikter, utan snarare verkade det som att, i detta nya sammanhang för gruppen, frikopplades denne från sin tidigare roll som mor till en klass- och fotbollskamrat.

Fokusgruppen ägde rum i ett av Dalsjöskolans klassrum, vilket valdes på grund av att det är en trygg miljö för flickorna att vistas i och för att det var enkelt för flickorna att delta. Fokusgruppen var förlagd i anslutning till skoldagens slut.

För att skapa en positiv ram kring fokusgruppen och för att få tillfälle att lära känna varandra inleddes tillfället med fika och lite småprat. Flickorna fick även fylla i varsitt formulär¹⁰⁹ med olika bakgrundsvariabler så som familj, fritidsaktiviteter med mera. De introducerades i syftet med undersökningen och syftet med att delta i en fokusgrupp. Flickorna gick alla i årsklass fyra, men en faktor som så väl var gemensam som särskiljande var skolklasstillhörighet. Fem av flickorna gick i samma klass och de övriga tre gick i en parallell klass. Kajsa Billinger, menar att individen inte väljer enskilt sina värderingar och åsikter utan den ansluter sig till olika sociala gruppers hållning i olika frågor¹¹⁰. Det är möjligt att skillnaden och växlandet av aktivitet i samtalet kan bero på att de inte höll med i gruppens åsikter och grupptricket tystade dem eller att vissa diskussioner som kom upp var mindre intressanta för dem personligen. Men skillnad av aktivitet i deltagande kan likväl bero på skillnad av personlighet som av underrepresentation av klassgrupp. Vissa personer föredrar att vara mer tystlåtna, men är ändå delaktiga i det som sker.

Innan fokusgruppen avslutades, tackades flickorna och frågades om det var något som de ville ta upp igen. En flicka frågade varför vi hade haft detta samtal med dem och då ingrep en annan flicka snabbt och sa: *“Det kan jag svara på. Det är för att det inte görs så många undersökningar om oss och det är viktigt att få reda på vad vi tänker och tycker”*. Hennes uttalande gav intrycket att det hade varit ett viktigt tillfälle och samtal. I metoddiskussioner om fokusgrupper så lyfter man ofta fram att även deltagarna blir berikade av gruppsamtalet¹¹¹. Hela fokusgruppsamtalet pågick under två timmar, vilket också var den tid som hade angivits i missivet. Efter en timmes samtal tog vi rast på femton minuter.

Genomförande av intervjuer

Intervjutillfällena utgick från den semistrukturerade intervjumatrisen, vilken var konstruerad utefter samma ämnesområden som vi hade använt i fokusgruppen. Själva intervjutillfället påminner till stora delar om ett samtal mellan intervjuare och intervjuad¹¹² och matrisens frågeställningar hjälpte till att behålla fokus till studiens frågeområden. Samtidigt fanns en öppenhet där informantens syn på saken efterfrågades och därför styrdes denne inte alltför hårt¹¹³. Intervjuerna ägde rum vid olika datum och på olika platser beroende på anpassning utefter informantens möjligheter. De olika platserna var en av informanternas arbetsplats, ett

¹⁰⁸ Hylander, 2001

¹⁰⁹ Se bilaga 3 frågematris fokusgrupp

¹¹⁰ Billinger, 2005

¹¹¹ Hylander, 2001

¹¹² Kvale, 1997

¹¹³ Kylén, 2004

café, hemma hos den ena av oss författare samt i hemmet hos en av informanterna. Det man ska försöka uppnå i samband med intervjuer är att den person som blir intervjuad känner sig trygg samt att det är ostört¹¹⁴. Eftersom det var informanterna själva som fick bestämma plats så måste dessa platser ha tett sig trygga nog. Däremot oroade vi oss över ostördhetsaspekten på caféet. Trots att miljön inte kunde styras över, gick intervjun friktionsfritt. Under den knappa timma som intervjun pågick så besöktes inte caféet av mer än några enstaka gäster. Under intervjutillfällena som skedde på arbetsplatsen och i informantens hem så ringde däremot telefonen, men det var trots detta störningsmoment inget som påverkade samtalet.

Samtal och interaktion spelades in med en kassettbandspelare och med en videokamera. Valet att använda två inspelningstekniker berodde på att med videokameran önskades det att fånga interaktionen mellan flickorna, vilket är ytterligare en aspekt som tillkommer i samband med fokus- eller gruppintervjuer¹¹⁵. Dessutom var det en ytterligare försäkring av att viktig information inte skulle försvinna på grund av brister i tekniken. Ett fokusgruppsstillfälle går inte att göra om. Den är något som sker här och nu och i den kontext och miljö man befinner sig i¹¹⁶. Att använda sig av ett inspelningsmedium kan påverka intervjun¹¹⁷. Barnen påpekade att det var kul med både video- och bandinspelningen. Framförallt videokameran påverkade flickorna till viss del. Bitvis så var vissa av dem medvetna om den och bitvis så glömde de av att den fanns där. Intrycket gavs att användningen av tekniken gjorde att barnen kände sig speciellt utvalda och att det var viktigt att få fram deras åsikter och tankar. I samband med att band byttes på videokameran sa en av tjejerna, "*Måste vi vara tysta nu då?*".

Genomförande av Observationer

Observationerna genomfördes av båda författarna till studien och vid fyra olika tillfällen. De innefattade fotbollsträning, matchsituation, samhället och dess olika institutioner samt även fokusgruppsstillfallet.

En halvstrukturerad form av observationer tillämpades där vissa ämnesområden valdes ut för att belysa studien. Observationen var till viss del öppen och gav möjlighet att låta annat som väckte intresse få vara med som en del av observationen.

Ett observationsområde har varit samhällskärnan i Dalsjöfors. Tanken var att studera hur människorna interagerar med samhället och dess utbud och med varandra. Erbjuder samhället möjligheter att etablera relationer och använder människorna sig av dem? Observationerna av samhället ägde rum i november, då kylan och snön redan hade slagit till. Detta kan ha påverkat att människor inte uppehåller sig på samma sätt som om observationen skulle ha ägt rum en solig dag i juli.

Ett annat område för observation har varit flickornas fotbollsträning och vid en cupmatch. Syftet med dessa var att studera hur flickorna interagerar med varandra och med tränare. När man vill studera processer eller strukturer som är svåra att klä i ord, till exempel när det handlar om socialt samspel är observationer en bra metod att använda¹¹⁸. Det var tänkt att vi skulle vara utomstående observatörer i studien, men frågan är om det är möjligt. I vår observation av samhället blev vi själva deltagare i den interaktion som pågick, på grund av att vår närvaro påverkade de personer som vi mötte. Även under observationen av fotbollsträningen var det svårt att vara helt utomstående, då närvaron var känd av flickorna och tränare. Det kan ha påverkat beteende och interaktion mellan flickorna och mellan

¹¹⁴ Trost, 1993/ Kvale, 1997

¹¹⁵ Trost, 1993

¹¹⁶ Hylander, 2001

¹¹⁷ Svenning, 2003

¹¹⁸ Esaiasson/Gilljam/Oscarsson/Wängnerud, 2004

flickorna och tränare.

5:4 Kvalitet – Reliabilitet, Validitet och Generaliserbarhet

I forskning så använder man sig av begreppen validitet och reliabilitet för att kontrollera studiens hållbarhet som forskning. Begreppen härstammar ur den positivistiska forskningen och det finns vissa problem med att överföra dem till den empiriska forskningen. Karin Widerberg menar att i kvalitativ forskning så passar begreppen validitet och reliabilitet dåligt in, eftersom syftet inte är att forskaren ska kunna bytas ut¹¹⁹. Men det finns andra som menar att validitet är lättare att uppnå i en kvalitativ forskning än i en kvantitativ, eftersom forskaren är så nära det empiriska materialet. Forskaren har fått följa informantens livsvärld genom dennes egna berättelser, genom observationer eller genom dokumentläsning¹²⁰.

Reliabilitet

Begreppet reliabilitet handlar om tillförlitlighet. En studie eller forskning har hög reliabilitet om en annan forskare skulle göra om undersökningen med samma undersökningsmetod; avseende mätinstrument, begrepp och frågeställningar och därtill komma fram till samma resultat¹²¹. En studies reliabilitet innebär således att datainsamlingen kommer att vara stabil även om yttre faktorer förändras. Detta förutsätter dock ett statistiskt förhållande av datainsamlingen¹²². I den kvalitativa forskningen så kan detta innebära ett visst problem, eftersom intervjusituationen, observationen eller fokusgruppen inte är eller kan vara ett statistiskt förhållande. I dessa metoder är man medveten om mötet och den interaktion som kommer till stånd mellan intervjuare och intervjuad. Situationen utspelar sig dessutom under en bestämd tid och på en bestämd plats, vilka också påverkar det dynamiska förlopp som varje möte ger upphov till. Vetskapen om att det är omöjligt att återskapa en fokusgrupps process, samtal och interaktioner, medförde att det valdes två inspelningsmedium under fokustillfället, så att säga använde vi oss av både ”bälte och hängslen”.

En annan viktig aspekt i den kvalitativa forskningen som även berör studiens reliabilitet handlar om forskarens skicklighet. I den kvalitativa forskningen är forskaren själv sitt främsta redskap¹²³. Forskarens skicklighet prövas i dennes förmåga att utforma en intervjuguide som kan koppla samman studiens frågeställningar och teori. Ytterligare prövning i skicklighet är när forskaren därefter ska utföra intervjun och få dessa frågor besvarade och slutligen tolka och dra slutsatser av dessa i analysen. Frågorna som ställs under intervjun bör vara enkla att besvara, vilket är extra viktigt när det gäller barn. Ett sätt att testa svarens tillförlitlighet är att upprepa frågan och i stort sett få samma svar. Fördelen som vi ser med att intervju barn är att de inte tycker att det är svårt att fråga om ord som det inte förstår, på samma sätt som kanske en vuxen skulle tycka.

Till viss del kan studien sägas ha reliabilitet genom att studien har beskrivit processen kring datainsamlingen och den intervjuguide som använts och att den går att använda eller studeras av någon annan. Men det är möjligt att en annan forskare skulle se andra resultat eller göra andra kopplingar mellan teori och svar och sålunda få fram andra resultat än vilka studien har kommit fram till.

¹¹⁹ Widerberg, 2002

¹²⁰ Svenning, 2003

¹²¹ Svenning, 2003

¹²² Trost, 1997

¹²³ Kvale, 1997

Validitet

Att fråga sig om studien eller forskningen har validitet, är att fråga om studien är trovärdig. En svårighet med all empirisk forskning är hur man översätter frågeställningar och teori till ett konkret mätinstrument, som intervjuguide och observationsmanual¹²⁴. Det centrala angående validitet är att man faktiskt mäter det man avser att mäta, vilket i sig innebär att det finns en koppling mellan studiens frågeställning och teoretiska perspektiv och dess operationalisering till konkreta intervjufrågor. Man ska inte ta upp frågor som inte har med undersökningen att göra bara för att de är intressanta. Validitet innebär att man undersöker det man avser att undersöka och inget annat¹²⁵.

Validiteten är värdet av de uppgifter som vi får in. Är de användbara för de frågeställningar vi har? Den är beroende av att de data som samlas in är relevant och att inte onödig data skymmer sikten¹²⁶. Detta kan vara en svårighet inom den kvalitativa forskningen, eftersom intervjusituationen i mångt och mycket påminner om ett samtal och intervjuaren blir inbjuden till informantens livsvärld genom dennes berättelser¹²⁷. Syftet med forskningen är att fånga en verklighet eller en upplevelse, vilket skulle försvåras om man enbart utgick från studiens frågeställningar och inte tillät sig att följa med informanten i dennes sidospår. Validiteten handlar inte bara om att ifrågasätta det metodologiska i undersökningen, utan kopplingen till teorin är minst lika viktig. Det krävs en teoretisk föreställning för att kunna avgöra om metoden faktiskt undersöker det man har för avsikt att undersöka.

Man skiljer mellan den inre och yttre validiteten i en forskning. Inre validitet kallas också för logisk validitet och avser designen som vi anlägger på forskningsprojektet¹²⁸. Konkret skulle man säga att inre validitet hanterar frågan om vi har använt oss av rätt metod, om vi har använt oss av tillräckligt många mätinstrument för att täcka en fråga och om det är rätt personer som man undersöker¹²⁹. För studien var det givet att de tioåriga flickorna själva skulle stå för en större del av det empiriska materialet. Studien skulle få ett inifrån perspektiv av hur det är att vara just dem, i just deras ålder. Även de nyckelpersoner, som intervjuades kändes lika betydelsefulla för datainsamlingens kvalitet. Studien har använt metodtriangulering, vilket kan beskrivas vara en design som säkrar validitet. Genom att ringa in och belysa frågeställningarna från olika håll skapades en större tillförlitlighet för studien och dess resultat.

Yttre validitet innebär att man kan generalisera till andra populationer och andra situationer än de som är direkt undersökta¹³⁰.

Generaliserbarhet

Generaliserbarhet handlar om yttre validitet. Det är erkänt svårt att i kvalitativ forskning kunna få fram generaliserande resultat, vilket man också ska vara försiktig med. En kvalitativ undersöknings resultat anses för det mesta vara mer exemplifierande än generaliserande¹³¹. Så kan den här studiens resultat så att säga representera andra tioåriga flickors identitetsutveckling? Ja, det är ganska troligt. Om en annan forskare låter studien utspela sig i ett annat liknande samhälle i Sverige, med andra tioåriga flickor, vilka har samma ekonomiska och sociala förutsättningar och där de ingår i idrottssammanhang är det inte alls otänkbart. Men vårt syfte med studien har inte varit att generalisera. I studien är flickorna och

¹²⁴ Svenning, 2003

¹²⁵ Thurén, 1991

¹²⁶ Kvale, 1997

¹²⁷ Kvale, 1997

¹²⁸ Svenning, 2003

¹²⁹ Kvale, 1997

¹³⁰ Svenning, 2003

¹³¹ Svenning, 2003

deras pappor just de personer de utger sig för att vara. De har genom sina berättelser och uttalanden skildrat olika områden om hur de har uppfattat sig själva eller sina döttrar.

5:5 Forskningsetiska överväganden

Den här studien följer de fyra forskningsetiska principerna som finns inom samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning¹³². Studien är medveten om att forskningsrådet inom humanism och samhällsvetenskap har upphört, men att dess etiska regler fortfarande gäller tills vidare. Dessa etikregler består av fyra huvudkrav som kommer att beskrivas och kommenteras nedan.

Första kontakten med informanterna, såväl föräldrar som barn togs muntligt. Barn och föräldrar till flickorna i GoIF F10 kontaktades och frågades om de var intresserade av att delta i studien. Vid ett senare träningspass delades missiv ut där det informerades om syftet med uppsatsen (*Informationskravet*). När både föräldrar och barn tackat ja till att delta i uppsatsen, upprepades vid både fokusgrupp och vid samtliga intervjuer att informanterna har rätt att när som helst avbryta sin medverkan. Dessutom tillfrågades informanterna om hur de ställer sig till att bli inspelade på band och videobandspelare. Det informerades att samtliga band skulle spelas över direkt efter att studien var fullföljd. Det var ingen av dem i studien som misstycckte till detta. Eftersom barnen är under femton år har dessutom samtycke inhämtats från föräldrarna (*samtyckeskravet*).

Noggrant har det poängterats att samtliga personuppgifter kommer att vara anonyma i texten och att texten inte kommer att kunna härledas till dem. Det genomförs en lång och grundlig genomgång med speciellt barnen, så att de säkert förstår innebörden. Det visar de genom att förklara att namn de nämner kan döpas till Clara-Bella Johansson. Barnen frågar även om de måste svara på alla frågor och det besvaras med ett nej. De ska endast göra det som känns riktigt för dem. Samtliga informanter informeras om att det råder tystnadsplikt och intervjuavaren kommer inte att beröras i något annat syfte än vår studie (*Konfidentialitetskravet*). I de forskningsetiska reglerna ingår även att uppgifter inhämtat från enskilda personer endast får användas för forskningens ändamål. Det har informerats om att fakta från informanterna inte kommer att lämnas ut till någon annan som skulle kunna använda sig av uppgifterna för något annat syfte eller för att kunna skada informanterna (*Nyttjandekravet*).

Under hela studiens gång är de forskningsetiska principerna följda. Detta för att inte någon ska känna sig kränkt eller komma till skada. Mycket tid har nedlagts på att förklara för barnen de etiska reglerna. Det har även varit viktigt att barnen har förstått innebörden av informationen de fått del av och vad de har samtyckt till. Även de personer som studien inhämtat uppgifter från som berör bakgrundskapet, har muntligt fått ta del av ovanstående information.

Metod- och forskningsetisk diskussion

En fråga som vi författare har ställt oss är om det är möjligt att fullfölja konfidentialitetskravet i vår studie. I studien använder vi och benämner orten Dalsjöfors. Vi pratade med flickorna i fokusgruppen och även de övriga informanterna om vad de tyckte om detta. Den rådande meningen var att det var lite kul att det var deras egen ort som skulle figurera i studien. Konfidentialitetskravet är svårt att uppfylla när studien utspelar sig i en specifik kontext, som i vårt fall den lilla ortens lokala fotbollslag. Man bör iakttaga stor försiktighet i hur man

¹³² (www.vr.se)

redovisar empirin, eftersom risken för igenkänning ökar drastiskt¹³³. Vi löste det så tillvida att ingen av de medverkande i studien kom att benämnas med namn.

När man använder sig av fokusgrupper som metod föresvävar alltid en svårighet att kunna ge fullständig konfidentialitet. Även om alla i gruppen kommer överens om att det som sägs här inne också stannar här inne, så kan ändå en antydning om vad någon sagt framkomma vid ett senare tillfälle.

Under fokustillfället hyste vi en oro över att det skulle vara svårt att få igång en gruppdiskussion kring ämnena och därför hade vi många frågor att ta till om det skulle uppstå svårigheter att diskutera de teman som studien kretsar kring. Denna oro visade sig vara obefogad. Fokusgrupp är en intressant metod att använda när man vill studera en grupps hållande mening, men dess nackdel är att de personer som deltar inte tar upp sådant som ligger utanför gruppens samlade uppfattning. Utifrån detta så kanske fokusgruppen borde ha följts upp med enskilda intervjuer. Att fokusgruppen bestod av två klassrepresentationer, där den ena klassen hade fler representanter än den andra, kan ha påverkat deltagarna av interaktionen gällande att våga vara öppen och delge åsikter. Vidare kan det råda en hierarki i klassrummet mellan elever, vilket även det kan påverka interaktionen.

Ett etiskt bekymmer som också påverkade forskarintentionen var att det var svårt att fördjupa sig i något som var sagt eller osagt. Detta på grund av att flickorna var i en mer sårbar situation i en fokusgrupp än vad de kanske skulle ha varit om de hade deltagit i en enskild intervju. Hur interaktionen kommer att påverkas mellan flickorna efter fokustillfället kan vi inte veta och detta är också dess svårighet. I fokusgruppstillfället så reflekterade vi över svårigheten för enskilda individer att benämna sådant som går utanför den rådande gruppnormen. Det fanns tillfällen då någon började säga något för att snabbt bli avbruten och så att säga bli rättad om hur man bör tänka. Dessa passager av tillrättavisande berättade något för oss författare om hur normen var konstruerad. Vi tog hänsyn till detta vid fokustillfället, eftersom de är yngre personer och inte har den uppsättning av raffinerade försvar som en vuxen människa har tillskansat sig, för att skydda den egna personen. Vi håller med Jan Trost angående att i de fall där det råder en diskussion mellan forskningens syfte och etiska avväganden så måste det etiska vinna. Vikten av att skydda en människas integritet är viktigare¹³⁴.

5:6 Litteratursökning

I sökandet av litteratur så har vi använt oss av Göteborgs Universitetsbiblioteks sökmotorer. Begreppen vi sökte på var på relationer, flickor, media, boendemiljö.

Vi har även använt oss Göteborgs universitets biblioteks databaser CSA och Informaworld. De begrepp vi sökte på där var girls, sports, identity, media

De bibliotek som har stått till vår tjänst är förutom Göteborgs Universitetsbibliotek, är Göteborgsstadsbibliotek och folkbiblioteken i Mölndal och Dalsjöfors.

För att få uppslag till relevant litteratur har vi även använt oss av författares referenslista, en så kallad snöbollseffekt inom litteraturen för att finna ny litteratur. För att få ett helhetsperspektiv och en större bredd i materialet har vi även fått söka källor i Borås Stad samt på hemsidan för Dalsjöfors Gymnastik och idrottsförening.

¹³³ Trost, 1997

¹³⁴ Trost, 1997

5:7 Analysförfarande och perspektiv

Val av analysmetod

Analysförfarande är en hermeneutisk tolkning av empirin. Det hermeneutiska perspektivet utgår från förståelsen att man som människa har förmåga att förstå andra människors handlande, känslor och upplevelser. Denna förståelse har sin grund i den förförståelse som forskaren håller¹³⁵.

Som samhällsforskare måste man förhålla sig till en värld som redan är tolkad av de sociala aktörerna själva¹³⁶. Det är av yttersta vikt för forskaren att ha kunskap om detta när man ska analysera ett material. Vi kommer att tolka ett fenomen utifrån vår förförståelse, som redan informanten har tolkat utifrån sin livsvärld. Förförståelsen är en internaliserad del i oss alla, och den går aldrig att rationalisera bort i ett försök att vara objektiv¹³⁷. Samtidigt har man som forskare ett ansvar att tolka sitt material i en vidare mening och gå ett steg längre där man rekonstruerar de sociala aktörernas tolkningar inom ett språk och begreppsbruk som är teoretiskt¹³⁸. Medvetenhet finns om förförståelsens makt, men ödmjukt kommer studien att försöka gå ett steg längre och teoretisera och begreppsloggöra resultatet i studien så objektivt som möjligt. Häri ligger den dubbla hermeneutiken. Det finns en medvetenhet om att det finns en risk i båda förhållningssätten. Nils Gilje och Harald Grimen menar att om man intar endast det sistnämnda perspektivet, där man bortser från de sociala aktörernas beskrivningar och begrepp, kan man lätt hamna i en position där man inte lyckas förstå vad de gör och varför¹³⁹. Om man i studien väljer att endast utgå ifrån forskaren eller informanternas livsvärld, finns det en risk att forskaren fångas av ett uttryck, vilka är mer eller mindre osynliga maktförhållanden i samhället. Förförståelsen ska inte ses som ett hinder, utan snarare som en tillgång för det fenomen som studeras.

Vår förförståelse

Förförståelsen bygger på vår personliga uppfattning om hur ett litet samhälle är konstruerat. Ett samhälle är något så mycket mer än en plats på jorden att bo på, man ska i samspel med andra aktörer leva och verka utefter det egna samhällets regler och normer.

Att vara med i en förening, är något vi båda har erfarenhet och upplevelser av. Detta att vara med i ett sammanhang menar vi är oerhört viktigt för identitetstillblivelsen. Samtidigt menar vi som så många andra, att det inte går att gå opåverkbar igenom livet av alla intryck vi får ifrån det vi ser, hör och läser i vårt medialiserade samhälle.

Vi ser identiteten som en diskussion eller berättelse som ens jag eller själv för inom sig, i ett samspel av inre och yttre påverkan. De tre faktorer vi har berört i vår studie spelar en stor roll i formandet av vårt jag. Samtidigt är identiteten inte beständig, utan den genomgår en omedveten process där identiteten ständigt omtolkas och omprövas i speglingen genom och tillsammans med andra. Det som är ens sanna jag, den inre kärnan, att veta: *Det här är jag!* är det vi menar är varje subjekts förståelse av sin egen identitet.

En målsättning med studien är att ge en så rättvis bild av flickornas skapande av sin identitet som möjligt. I strävan efter att teoretisera och beskriva samtliga informanternas data, anser vi att den dubbla hermeneutikens perspektiv kan ge en förståelse för komplexiteten i att tolka en

¹³⁵ Thurén, 2004

¹³⁶ Gilje/Grimen, 2004

¹³⁷ Gilje/Grimen, 2004

¹³⁸ Gilje/Grimen, 2004

¹³⁹ Gilje/Grimen, 2004

annan subjekts livsvärld. Kvale menar att syftet med en kvalitativ forskningsintervju är att beskriva och tolka de teman som förekommer i informantens livsvärld¹⁴⁰. För att göra detta användes analysens sex steg, där det koncentreras på adhoc-metoden i det fjärde steget.

Adhoc-metoden är ett eklektiskt tillvägagångssätt där olika angreppssätt och tekniker används för att tolka och skapa mening av det uttalade, vilket omfattar så väl genomläsning och tolkning av materialet som att göra kvantifieringar. Man kan fånga och skapa integrering av materialet i form av metaforer likväl som i flödesdiagram¹⁴¹. Studien avser inte att beskriva ett specifikt fenomen genom att endast använda sig av exempelvis meningskategorisering.

Nedan beskrivs Kvales sex steg, samt redogörs det tillvägagångssätt som använts i analysen¹⁴².

Analysförfarande

Första steget är att informanten beskriver sin livsvärld under intervjun. Där berättar han spontant vad han upplever, känner och gör i förhållande till ett ämne. När informanterna gör detta görs ingen mer omfattande tolkning eller förklaring från varken oss eller våra informanter. *Andra steget* är när intervjupersonen själv spontant får en insikt i nya förhållanden och ser nya innebörder i vad hon upplever och gör, utan hjälp från intervjuarens tolkningar. Detta sker kontinuerligt då våra informanter får en insikt i innebörden av det de säger och menar. I det *tredje steget* koncentrerar och tolkar intervjuaren under intervjun meningen i det som informanten beskriver och får verifierat att han förstått innebörden. Detta har gjorts flera gånger för att så litet som möjligt ska bli feltolkat. I det *fjärde steget* tolkas den utskrivna intervjun av oss båda. För att kunna göra detta transkriberade vi materialet från tal till text¹⁴³. Genom att all empiriinsamling har skrivits ut och omformats till text kan alla kvalitativa analysmetoder användas¹⁴⁴.

Efter att materialet transkriberats, vilket i sig innebär en tolkning av det uttalade¹⁴⁵ och lästs igenom för att få ett allmänt intryck av fokusgrupp och intervjuer började vi att försöka ringa in och sortera det uttryckta i olika teman. De primära teman var de som hade styrt intervjuguiden, men i analysen tillkom även sekundära teman utifrån de fenomen som vi tyckte oss kunna se, vilka bland annat är kamratskap och kläder som en symbol. Detta gjordes genom att först strukturera allt material. Efter det klarlades materialet genom att eliminera överflödiga data och skilja mellan det väsentliga och det oväsentliga. Materialet genomlästes flera gånger och videobanden tittades på för att gå miste om så lite fakta som möjligt. Under själva analysen har vi försökt att klarlägga den intervjuades egna uppfattningar samt att se nya fenomen som framkommer. Till viss del består analysen av meningskoncentrering. Vi har pressat samman långa uttalanden i kortare. Detta för att få med så många aspekter som möjligt från informanterna. Vidare är det en narrativ ansats där det har försökts att skapa en sammanhängande historia i de data som fåtts från både intervjutillfällena och fokusgruppen. Observationerna är även en del i detta. Metaforer är något som införlivats i analysen, för att ge en mer levande beskrivning av tolkningarna. Det *femte steget* består i att göra en ny intervju, vilket valdes att hoppa över på grund av tidsbrist. Även det *sjätte steget*, där informanten börjar handla utefter sina nyvunna insikter har hoppats över för det är inte relevant i detta sammanhang.

¹⁴⁰ Kvale, 1997

¹⁴¹ Kvale, 1997

¹⁴² Kvale, 1997

¹⁴³ Kvale, 1997

¹⁴⁴ Hylander, 2001

¹⁴⁵ Kvale, 1997

6 Resultat och analys

Studien omfattar fyra intervjuer, en fokusgrupp samt fyra observationer. Samtliga intervjupersoner är män och fäder till flickorna som deltar i fokusgruppen. Männerna befinner sig i ett åldersspann mellan 35 - 43 år. Alla är bosatta i samhället Dalsjöfors. Familjebilden ser relativt likartad ut, tre är gifta och en har nyligen separerat. De har ett till tre barn och en är dessutom lagledare för flickorna i F10, i Dalsjöfors GoIF. De övriga papporna uttrycker ödmjukt sitt engagemang i idrottslaget med att det inte är större än "*att jag deltar på alla hennes träningar och skjutsar fram och tillbaka, matcher och allt*".

Vid fokusgruppsstillfället deltar åtta flickor. Samtliga är tio år och de aktiviteter de utövar förutom fotboll är främst scouterna. Alla flickor bor inne i samhället förutom en. Fyra av barnen har två syskon, en har tre syskon, två har ett syskon och en har inga syskon alls.

Studien är uppdelad i tre teman för att få en klarare och mer överblickbar bild över vad det är som inverkar vid identitetstillblivelsen. Naturligtvis är det så mycket mer som inverkar vid identitetsbildandet, men studien är avgränsad till dessa tre delar då det är intressant med samhället, att tillhöra ett lag och medias inflytande över unga.

I analys och resultat beskrivs de föräldrar som deltar i studien som föräldrar, fäder, pappa, pappor eller informanter.

Flickorna i fokusgruppen beskrivs som flickorna. Vid presenterandet av resultatet av fokusgruppen så sker det vanligtvis med en benämning av ospecificerad mängd. Som flera - mer än hälften. Som samtliga och några - mindre än hälften. Detta för att det är en svårighet att återge exakt hur många som sa vad. Istället lyssnade vi till den allmänna röst som gjorde sig hörd och lyfte fram det som vi tyckte var avvikande i resultatet.

6:1 Dalsjöfors - ett litet samhälle

Dalsjöfors är ett litet samhälle som ligger strax utanför Borås. Det observationen visar vid rundvandringen i Dalsjöfors är att samhället erbjuder en närhet till de olika institutioner som ett modernt familjeliv behöver. Dessutom är det ur ett barns perspektiv en trygg plats att växa upp på. Det är lite trafik och det råder en viss form av social kontroll, då alla verkar känna alla. Detta bekräftas av samtliga informanter i studien.

Lokalsamhället – närhet och tillgänglighet

Dalsjöfors beskrivs av flickorna och föräldrarna som ett litet samhälle. Alla flickor är överens om att "*Det är en liten mysig stad*" och exempel på detta är att "*Det är inte så mycket stora hus och så stora vägar*" och det finns "*Massa söta små hus*". De menar också att det lilla samhället har fördelar. "*Den är inte jättestor och om man ska till någon är det inte jättelångt till den*" och "*Allt finns ju ändå så här som man behöver*", "*Det finns affär*" och "*Det finns badhus*".

Alla informanter både föräldrar och flickor säger att samhället erbjuder dem det de har behov av. Samhällets lilla format är positivt då det erbjuder närhet och lättillgänglighet. "*Jag tycker att allting finns här. Så man behöver inte dra iväg långt om man ska göra någonting. Vi har*

banker, vi har affärer, vi har de saker som behövs för att ett samhälle ska fungera... jag tror att hon gillar att det så pass litet, hon är nu så, stor, så att hon får cykla till sina kompisar efter skolan och sånt där. Och det hade kanske inte varit lika enkelt om man bor i en stad då. Sen är ju Dalsjöfors rätt så juste, för det finns ju det mesta, det är ju det... vi har ju både badhus, hallen och planen nära. Så det är väldigt lätt att ta sig till träningar och så tycker jag”.

Trygghet i lokalsamhället ger frihet och rörlighet

Trygghet lyfts fram som det mest centrala av att bo i ett litet samhälle av samtliga föräldrar utifrån olika aspekter. Två av informanterna har kopplingar till samhället genom att vara född och uppvuxen där. En pappa tar upp att hans egen trygghet i boendeorten förmedlas till flickan. *”Jag är ju uppväxt i Dalsjöfors så att den tryggheten jag har här i Dalsjöfors, tror jag att jag kanske för över till henne på något vis, att hon märker på mig att jag känner mig trygg av att bo i Dalsjöfors”.*

Tryggheten i att man går i samma skola från det att man börjar ettan till det att man slutar nian med integrerade klasser är också en faktor som lyfts upp av flera av föräldrarna. De menar att skolformen kan minska risken för mobbing då eleverna känner varandra i så väl högre som lägre årskullar.

Två av papporna anser att tryggheten är det som är bäst. *“Det är jag kanske lite tveksam till, om hon inser lyxen i att bo i ett litet samhälle, än så länge.”*

“Det går att gå ute. Man kan vara ute på kvällarna utan problem. Det är inte en massa stök och bråk, i alla fall inte där hon befinner sig. Så det tror jag är det positiva”. Tryggheten i samhället gör även att flickorna får en större frihet och möjlighet att röra sig. ”De cyklar ner till biblioteket ibland och de cyklar till Ica, eller konsum och köper sina tuggummin, eller lånar en bok eller vad det nu är. Så det är just friheten. Jag är i alla fall inte rädd för att släppa ut henne. Jag är inte orolig att det ska kunna hända någonting. Varken trafikmässigt eller när det gäller bråk och mobbing och sånt, än så länge i alla fall”.

Studiens resultat visar att barnen får en rörelsefrihet i och med samhällets skyddande struktur. Detta i form av trafikglesa vägar och att samhället erbjuder en viss social kontroll. Strukturen ger en kontinuitet i relationer, just på grund av det lilla samhällets trögrörlighet. Landsbygden kan innebära en svårighet att utforma sitt livsprojekt och en inskränkning i valen¹⁴⁶. Studiens resultat visar att den trygghet som samhällets struktur erbjuder är väsentlig för att barnen ska utveckla en förmåga att våga mera och att aktivt kunna ta del av det samhället faktiskt har att erbjuda dem.

Lokalsamhällets otillräcklighet

Föräldrarna har funderingar om vad som komma ska. Kommer utbudet och strukturen att räckas till när flickorna blir äldre? Detta reflekterar två av föräldrarna över. En av dem uttrycker det på följande sätt. *“När man kommer upp i tonåren så hade vi alltid en fritidsgård, som vi kunde komma ifrån våra föräldrar och vara oss själva, så att säga. Och ändå så var det någon som hade koll på oss. Och det finns väl inte längre, några kvällsaktiviteter och sånt”. Larsson menar att denna brist på frirum och platser där ungdomar kan umgås med kompisar och “hänga ut”, kan vara en anledning till att ungdomar söker sig till städer med ett ökat utbud av spännande händelser och ett större antal umgängeszoner¹⁴⁷.*

Studiens resultat visar att föräldrarna är medvetna om att det kan uppstå andra behov än det,

¹⁴⁶ Kåks, 2003

¹⁴⁷ Larsson, 2005

det egna samhället har att erbjuda flickorna i högre åldrar, för att de ska kunna utveckla sitt eget livsprojekt.

Att pröva sina vingar

Presentationen av tidigare forskning visar att som ung väljer man att flytta ifrån det lilla samhället, eftersom den inte till lika stor del kan tillgodose individens behov av fritidsutbud, utbildning och arbetsmöjligheter som en större stad kan göra¹⁴⁸. Dessa tankegångar framkommer även i studien. Det är troligt att flickorna kommer att flytta från orten senare i livet.

Tre av flickorna vet inte om de kommer att bo kvar i samhället när de blir stora. Fem flickor svarar att det kan vara så att man flyttar för att jobbet inte finns på orten. En annan anledning kan vara att *“Det finns inte så mycket hus man kan köpa här och då måste alla sälja”* och *“Ja man tröttnar på det”* eller att man *“Är nyfiken och så och vill se nya ställen”*. De flickor som inte trodde sig flytta lyfter istället fram att *“Man tycker att det är kul att bo kvar i sin hemstad”* och att *“Man kanske tycker att det är mysigt där”*.

Alla föräldrarna tror att deras döttrar kommer att flytta ifrån orten när de blir äldre av en eller annan anledning. Även om en av föräldrarna säger att *“Hon ska ju helst bo kvar i sitt rum”* och *“Allt finns ju här, så varför inte”*. Samtidigt menar han och ytterligare en informant att det är arbetsplatsen som styr vart man väljer att bo. Två av papporna talar utifrån egen erfarenhet att det förmodligen kommer att finnas ett behov hos flickorna att flytta ifrån orten för att få lite behörigt avstånd till föräldrarna, för att senare återvända till orten när de har bildat familj. *“Nej dom kommer nog göra som alla andra, ett ryck in till stan, man har det behovet. Man vill ha en förändring i sin tillvaro och sen så oftast, inte alla, men när man söker sig tillbaka så är det oftast den respektive plats, eller sin egen plats man återgår till”*.

Resultatet visar att flickorna precis som föräldrarna anser att strukturella faktorer i samhället kan bidra till att man lämnar orten. Faktorer som arbetsmarknad och brist på bostäder. En annan aspekt är att det finns en nyfikenhet på nya platser, vilket medieutbudet kan vara en bidragande faktor till eftersom massmedia för fram storstaden som den självklara platsen för den ungdomliga livsformen¹⁴⁹. Resultatet visar att flickorna i studien har en kunskap och en medvetenhet om att det finns något utanför samhället Dalsjöfors, som inte är det samma som hemma.

Vissa av föräldrarna säger att de själva har flyttat för att pröva sina vingar. Studien tolkar resultatet som att det är inte bara det geografiska rummet som kan kännas för trångt och trögt för flickorna. Det kan också vara för att man behöver en distans till sina föräldrar, för att på så sätt komma undan den äldre generationens vetorätt för att bejaka sin nyfikenhet och genomföra sitt livsprojekt.

Kamrater upplevs som nära

Alla föräldrar lyfter fram närheten till kompisar och att det är enkelt att umgås på ett vardagsnära sätt. Detta tror de även att flickorna sätter störst värde på när det gäller att bo i orten. *“Man kan ju verkligen välja och vraka bland kompisar här. Och nya kompisar det är ju inte svårt. Det är ju bara och cykla dit, stanna efter skolan, man går förbi dom på väg hem och så pratar man och så leker man. Det är ju inte helt sällan som hon kommer, “jag går och leker med henne”*.

¹⁴⁸ Helve, 2003

¹⁴⁹ Helve, 2003

Närheten är även något som flickorna tar upp. *”hon fick värsta lyxen när hon flyttade dit där så många kompisar bor”*. Flickorna ger en lång och utförlig beskrivning av var alla kompisar bor och flera av flickorna är mer eller mindre grannar med varandra. Det är enkelt för flickorna att ta sig till varandra och de har ofta följe till och från skolan.

Kamraterna gestaltas av föräldrarna som närmsta kompisar och tillika klasskamrater. Flickorna menar att de har kamrater överallt och att de är utspridda på andra ställen än i Dalsjöfors. Flickorna säger att de mailar, ringer och sms:ar för att hålla kontakt med sina vänner.

Studiens resultat visar att det korta avståndet till vänner i samhället och tryggheten i att våga låta barnen vara ute själva är viktiga komponenter som bidrar till att skapa och upprätthålla relationer. Samtidigt så är tekniken viktig för att upprätthålla relationer på avstånd.

Samhällsstrukturen skapar förutsättningar för att människor ska kunna möta och spegla sig i jämnåriga vänner, vilket medverkar till att de lär sig vilken sorts människa de är¹⁵⁰.

Umgängestid med kamrater under och efter skoltid

Tre av papporna säger att i skolan umgås man med klasskamrater. Dem umgås man även med efter skoltid, men man träffar även grannbarn och kompisar från fritidsaktiviteter. Under veckosluten umgås man mer hemma med familjen. *”Framför allt lördagar och söndagar, då är hon i pyjamas från morgon till kväll. Men ska du inte ut och leka med någon? Nej, jag sitter och målar. På vardagarna är det mycket lek och aktiviteter men på helgerna så är det nästan tvärtom, då går man hemma och sölar med mamma och pappa i pyjamas och sitter och ritlar lite grann och tar det lugnt och är bara ensam. Ingen stress för att hon måste hitta någon att leka med. Snarare är det så på vardagarna. Ååå, ingen att leka med...”*

Flickorna säger att kompisar finns överallt. Kompisar för dem är inte bara dem man fysiskt träffar, utan kan också vara vänskap som har uppstått via msn och via spelet, maple store, som en del spelar över nätet.

Studiens resultat visar att barnen inte har någon brist på vänskapsförhållanden. Vänskapsbanden knyts framförallt i skolan och under fritidsaktiviteter. Detta medför att speglingen sker i ett vidare perspektiv än endast genom klasskompisar, trots att det är dem man umgås med mest. Goda kamratrelationer ger goda, men inte allt för beroende relationer till vuxna, vilket är viktigt för utvecklandet av barnens autonomi gentemot föräldrarna¹⁵¹. Flickorna befinner sig i en fas där de utvecklar sin identitet i två olika system, vilka är kamrater och familjen. De behöver familjen som bas för att våga ge sig i kast med att möta och ta kontakt med andra människor¹⁵². Studiens resultat tolkar barnen sätt att bara söla omkring hemma i pyjamas tillsammans med familjen kan vara en viktig paus i det intensiva umgänget med kamrater och fritidsaktiviteter som sker under vardagarna.

I leken utforskas grupptillhörighet

Flickorna tar upp leken som ett sätt att umgås. De leker lite olika, beroende på vilka kompisar de är med. En lek som tre av flickorna leker är Lollipop och är en påhittad lek av flickorna. Det är en familj med mamma, pappa och två barn, varav det ena barnet heter Lollipop. Leken förändras och rollmedlemmarna utökas och minskas beroende på hur många som är med i den. Bland annat en roll som då och då tillkommer är *”en varg som heter Vargis”*. Leken har flickorna senare överfört och återskapats i dataspellet Sims. Det poängteras att *”Det är kaos i den familjen”*.

¹⁵⁰ Rich Harris, 2001

¹⁵¹ Rich Harris, 2001

¹⁵² Havnesköld/Mothander, 2002

Studiens resultat visar att lekens betydelse för flickorna är att de får en möjlighet att prova olika roller, konflikter och samspelsfärdigheter med varandra. Det är en viktig del för identitetsskapandet¹⁵³. Lusten över att i fantasin utforska kaos tolkas som ett sätt att bemästra den rädsla för kaos, som barnen känner då de i denna ålder allierar sig med varandra gentemot vuxna. Samtidigt tvivlar de på att de trots allt är starka nog att klara av situationen utan de vuxnas ingripande¹⁵⁴.

Att anpassa lekar till kamrater

Den utvecklingsfas som flickorna står inför är bland annat att lära sig anpassning¹⁵⁵, vilket blir framträdande i lekens varande. Det är inte alla lekar som passar alla kamrater och det gäller att känna av vad som går an att leka och med vem. *“Det är som liksom att man leker en lek, som är jätterolig med den personen. Och så frågar man den andra personen, ”kan vi inte leka den leken, för den var jätterolig när jag lekte den med henne, och då är den inte rolig!”*. Flickorna menar att detta kan vara positivt, för då måste man variera lekarna. Ibland är man ute och ibland inomhus. Att leka tillsammans med kamrater innefattar även en oro av att bli betraktad som alltför barnslig. *”Jag kan ju inte veta om mina kompisar tycker att det är barnsligt eller så, men de brukar inte säga någonting. Man kan ju känna det ibland, man säger ju ingenting, men man kanske tänker och då kanske man känner så”*.

Studiens resultat visar att anpassningen till lekkamraten och den ibland försumbara känslan av att den lek man leker inte är helt okey, är ett sätt för flickorna att utforska det dunkla område som avgör om man blir populär eller inte. Detta är en viktig fråga för barnet i denna ålder och något som barnet samtidigt inte riktigt har vetskap om vad som orsakar vilket¹⁵⁶. På samma gång hanteras och bemästras oron över att bli exkluderad ur kamratskapet, vilket är en stor fasa då ensamhet är något man i denna utvecklingsfas fruktar¹⁵⁷.

6:2 Idrottslagets betydelse

Det viktiga enligt samtliga föräldrar och flickor med att tillhöra ett idrottslag, är att tillhöra en grupp. Där får man gemenskap och är med i ett sammanhang, vilket uttrycks i laganda.

Föräldrarna främst, ser att barnet växer mentalt av att ingå i ett sammanhang där man får prova olika roller och att vara självständig i sitt tänkande. Samtidigt utvecklas förmågan att anpassa sig till andra människor. En av föräldrarna säger, att i livet ingår man ständigt i olika grupper där man ska fungera och verka tillsammans i enlighet med samhällets normer och värderingar.

Utöver detta är sporten ett sätt att få en god fysik och kondition, vilket samtliga föräldrar tycker är viktigt och tillika flickorna.

Fritidsaktiviteter är ett sätt för barnen att uttrycka sitt individuella intresse och önskan av aktivitet. Studien fokuserar på fotboll, men flickorna har flera aktiviteter som de är delaktiga i.

En uppsjö av aktiviteter

I latensåldern träder andra aktörer än föräldrarna in som normgivare och rollmodeller för barnen. Dessa är skola, kamrater och utövande av fritidsintressen¹⁵⁸. Att barnen har en uppsjö

¹⁵³ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

¹⁵⁴ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

¹⁵⁵ Havnesköld/Mothander, 2002

¹⁵⁶ Ziehe, 1989

¹⁵⁷ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

¹⁵⁸ Havnesköld/Mothander, 2002

av fritidsintressen förutom fotbollen bekräftas av alla informanter, såväl flickorna som föräldrarna. Det är ridning, simning, tennis och scouterna som flickorna är med i. *“Hon har gjort karate, hon har brottats, hon har nog provat på det mesta. Hon har ridit och hon har, ja men det är fotboll och tennis som hon har fastnat för.”*

Larsson menar att fritidslivet har blivit privat angelägenhet, det är en fritid som den unge själv beslutar om och som visar på ett aktivt och individuellt val¹⁵⁹. Studiens resultat visar att flickorna får genom sina fritidsintressen flera rollmodeller för att forma sin identitet. Detta förtydligas även av flickorna som menar att bara för att man spelar fotboll, så är man inte automatiskt bara en fotbollstjej.

Föräldrarnas inställning till aktivitet

I det senmoderna samhället är valbarheten och möjligheterna till synes oändliga. Ansvaret vilar på individen själv¹⁶⁰. För att flickorna ska kunna pröva sin identitet behövs hjälp och stöd från familjen för att kunna ta till vara på möjligheterna¹⁶¹. Föräldrarnas inställning till aktivitet spelar roll för flickornas genomförande av aktivitet. En av flickorna säger dock att hon till en början inte fick börja spela fotboll för sina föräldrar. *“Min mamma hade sagt, Nej du får inte, för vi är inte intresserade av det! Mamma och pappa, dom vill inte gå och kolla på matcherna, men när kompis X började, då skulle jag också börja, det hade jag bestämt själv”*. De övriga i fokusgruppen säger att valet att spela fotboll uppskattades av föräldrarna. Samtliga föräldrar lyfter fram kondition och fysisk träning som bra anledningar till aktiviteten som deras döttrar valt. Två av föräldrarna har egen erfarenhet av vara delaktig i fotboll och ser det som något positivt. *“Kanonbra! Jag har spelat fotboll själv sen jag var sex år”*. *“Ja, äntligen! Jag kör!”*. De två andra informanterna lyfter fram lagsportens fördelar i förhållande till mer individuellt inriktade idrottsaktiviteter. Även om informanterna menar att barnen i hög grad får styra utefter sitt eget intresse, säger en informant försiktigt att det kanske inte är enbart barnets intresse som styr. *“Får föräldrarna ha ett finger med i spelet så är det ju beroende på vilket intresse som föräldrarna har. Men får barnet välja så kör ju föräldrarna dom ändå, vart det än är.”*

Föräldrarnas engagemang under matcher

Samtliga av informanterna har ett starkt engagemang i sina döttrars fotboll. Det visas i en självklarhet över att man som förälder är engagerad, trots att det innebär en viss ansträngning och anpassning från föräldrarnas sida. De ställer med glädje upp att skjutsa till och från träningar och matcher. Men två av informanterna tar upp baksidan av engagemanget och för fram ett allvar inom fotbollen som flickorna inte själva känner. *“Det finns en risk när det går till överdrift, just att det blir för mycket tävling av det. Där är det väl vi som föräldrar som gör det farligast, att inte vi kan hantera det. Man blir ju så exalterad och man vill ju så gärna att de ska vinna och ibland kanske ens vilja går längre än vad ungarnas vilja gör. Man kan pressa det för hårt. Där finns en stor risk och det har vi ju sett exempel på också, det blir ju väldigt, väldigt jobbigt när det blir så. Barn som gråter för att föräldrarna är på dom så jäkla hårt att de måste göra si och de måste göra så”*.

Studiens resultat visar att föräldrarna är viktiga aktörer i flickornas liv av att genomföra valet av aktivitet. Men vill inte föräldrarna så genomdriver flickorna ändå sin vilja. Fritidslivet är

¹⁵⁹ Larsson, 2005

¹⁶⁰ Ziehe, 1989

¹⁶¹ Ziehe, 1989

idag en privat angelägenhet och valet av aktivitet är individuellt och av egen vilja¹⁶². I detta område är flickorna snarare human beings än becomings¹⁶³. De har makt och inflytande över sitt liv och föräldrarna tar hänsyn och respekterar deras val och beslut. Föräldrarnas engagemang är i det allra flesta fall positivt och stärker flickornas inställning av valet av aktivitet men ibland så blir engagemanget snarare en press på prestation. För barn kan mått av prestation te sig alltför abstrakt och tillfredställer inte behovet av upplevelsen att vara betydelsefull.

Varför just fotboll - ett starkt intresse eller kompistryck?

Alla informanter anser att flickorna idag har ett starkt intresse av att vara med i fotbollsklubben, men de ser olika anledningar till att de började. Två av föräldrarna menar att det snarare var kamraterna som avgjorde valet av att börja fotboll, än ett genuint fotbollsintresse. *“Det har blivit en liten grej det här med fotboll. Att dom är ett gäng kompisar och att dom tycker att det är kul tillsammans och det kanske är lika roligt som fotbollen på något vis”*. De två andra föräldrarna menar istället att flickorna hade ett eget individuellt intresse av att börja spela fotboll och att det var ett intresse som började redan när flickorna var väldigt unga. Det framkom även att föräldrarna ansåg att fotbollsföreningen är aktiva i att bjuda in flickorna till att börja spela fotboll.

Kamratskapets betydelse av att börja med fotbollen bekräftas även unisont av alla åtta flickorna i fokusgruppen. Flickornas beskriver anledningen till att de började spela på grund av att de blev *“tvingade”* att börja spela för att någon kompis ville detta, snarare än ett uttalat intresse för sporten som sådan. Samtliga flickor berättar hur någon har *“tvingat”* dem att börja spela fotboll, eller hur de själva har *“tvingat”* någon att börja. *“Hon tvingade ner mig”* och *”Jag tvingade ner X”* och *”XX tvingade ner henne”*, *“Och så började alla!”*. En flicka berättar att *“Det var lite tråkigt, alla barn lekte fotbollsmatch eller lekte häst och jag är inte intresserad av hästar och jag var inte intresserad av fotboll”*, men efter att en kompis *“tvingat”* henne att börja tyckte hon senare att det var kul. Även om flickorna inte ser det som nödvändigt att kompisar är med i fotbollslaget så är det mer positivt om de är det. *“Det är skojigt om kompiserna spelar fotboll, då träffas man väldigt ofta, både i skolan och på fotbollen”*. Flickorna har även kompisar som inte är engagerade i fotboll, men de förenas i ett annat gemensamt intresse. *”Jag har en kompis och hon hatar fotboll men jag är jättebra kompis med henne ändå. Fast hon tycker om att rida och det gör jag med och hon är rolig!”*. Trots att kamraternas betydelse framkommer tydligt under fokusgruppen, så är det några av flickorna som anger det finns ett eget intresse som styrde valet. *“Jag ville det”* och *” För att det verkar skojigt”*.

I studien framkommer det att det finns olika aspekter som styr flickorna i deras val av aktivitet. Flickorna lyfter framförallt upp kompisar som den främsta anledningen till att de började spela fotboll. De har blivit tvingade och i sin tur tvingar de andra att gå med. Studiens resultat visar att relationen till de viktiga väninnorna är det som styr valet av aktivitet och att aktivitetens egentliga syfte är att bilda en ram för relationen. Likheter är viktiga för att vänskapsrelationer ska etableras¹⁶⁴ och att dela aktivitet kan ses som denna likhet. Det finns även de som började av ett eget intresse. Båda anledningarna bekräftas av föräldrarna. För att analysera anledningar till val av aktivitet så bör ytterligare aspekter tas hänsyn till för att förstå vilka faktorer som är drivande. Föreningslivet har ett starkt fäste i Dalsjöfors och det

¹⁶² Larsson, 2005

¹⁶³ Johansson, 2005

¹⁶⁴ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

finns fotbollsplaner både inom och utomhus inom ett bekvämt avstånd. Dessutom tillhör de en socialgrupp som till en större andel uppmuntrar och är aktiva i föreningsliv¹⁶⁵. I studiens framkommer det att strukturen och utbudet i samhället är tillräckligt för flickorna i det åldersspann de befinner sig i. De erbjuds en valbarhet när det gäller val av aktivitet. Flickorna har genom ett aktivt val möjlighet att förverkliga sig själva och bli deltagare i sitt eget livsprojekt¹⁶⁶.

Kompetens är viktigt

Föräldrarna och flickorna i studien lyfter fram att det viktigaste med fotbollen är att man har kul. Att tillhöra gruppen betyder mer för flickorna som helhet än att vara duktig. Det spelar inte så stor roll om man är duktig eller ej i fotboll. Flickorna lyfter fram att "*Det är viktigt att man är snälla mot varandra så ingen är utanför*" och "*Man får inte vara taskig mot varandra för om alla är taskiga mot XX, då slutar ju hon*".

Samtidigt anser flickorna att det inte är okey att bara gå dit för att bästa kompiserna är med i fotboll och som de säger, bara stå och titta på bollen. "*Det ska ju inte vara så för att, att någon spelar bara för att kompisarna spelar. Man ska ju spela för att man tycker att det är skojigt och för att man verkligen vill lära sig! Så att man inte bara är med på träningen för att kompisarna är det*". Även om flickorna har som åsikt att det inte spelar någon roll om man är duktig i fotboll, så är det ändå roligt om man är det. En flicka tar upp att är man duktig i fotbollen så är man också mer populär. De som är duktiga och populära har större mandat på att uttrycka vem som ska vara kvar och vem som ska sluta. "*En del tycker att dom ska sluta eller så*".

En av föräldrarna anser att det viktigaste med fotbollen är att flickorna har roligt och att fotbollen är kravlös. De tre övriga uttrycker att flickorna som grupp antagligen inte anser att det är viktigt att vara duktig, men poängterar att för en del flickor i laget, är det viktigare än för andra; "*Det är både och, för en del är det jätteviktigt att vara duktig i fotboll. En del måste prestera. En del vill prestera för sin egen skull och en del presterar för att mamma och pappa säger att de måste göra det och en del skiter fullständigt i det. De är där av rent sociala skäl. De skiter fullständigt i om de är duktiga eller inte. De är där för att det är kul, det är andra tjejer där. Vi kan skoja med varandra och lattja. Så det finns hela spektret*". Två av informanterna menar att flickorna själva är medvetna om att det finns skillnader i hur duktig man är i fotbollen. "*De är nog ganska medvetna själva om vilka som, att de kanske parar ihop sig lite grann. Dom vet ju själva vilka som är bättre eller lite sämre på vissa saker*". Detta visar även observationen på en av flickornas träningar. En flicka skiljer sig från laget i såväl klädsel som bollskicklighet och har svårt för att hitta en partner vid de parövningar som sker.

Beröm och kritik

Flickorna menar att det är lättare att ge beröm än kritik till någon i laget. "*Det är ju i alla fall mycket bättre att säga till X att jag tycker att du är bra, men då behöver man ju inte gå till XX och säga, Fy vad du är dålig*". Att berömma sig själv upplevs som svårare för vissa av flickorna. En flicka säger. "*Man vill inte vara sån här, man vill inte skryta om det*", vilket innefattar att det kan vara svårt att visa sig duktig och ta bollen under träningar och matcher. De olika parövningarna på fotbollsträningen visar att flickorna till en början med koncentrerar

¹⁶⁵ Larsson, 2005

¹⁶⁶ Ziehe, 1989

sig på att skapa kontakt med sin partner genom ögonkontakt och leenden. Först efter en stund när kontakten är etablerad har flickorna fokus på tekniken i spelet. När flickorna upplever att de inte har presterat så bra på träning eller match *”så klagar man på sig själv i stället. Fy på dig”* eller mer självtröstande *”då brukar jag tänka att jag gjorde mitt bästa!”*. Negativa uttalanden om sig själv vill tränaren inte höra ett ord om. En av föräldrarna håller med tränaren i dennes uppfattning, för har man gjort dåligt ifrån sig så vet man det själv. *”Skjuter man utanför så vet man ju att jag sköt utanför. Det händer alla. Man kan missa ett mål. Det har Zlatan gjort också. Man försöker ju lyfta fram det positiva hela tiden. Att man blir bättre”*.

I studien så framkommer det att en del av flickorna menar att det är svårt att visa sig duktig. Det kan vara svårt att berömma sig själv, man inte vill vara en sådan där person som skryter. Att vara duktig i ett gruppsammanhang kan beskrivas som att man sticker ut hakan och skiljer sig från gruppen. Det kan vara svårt i en ålder där man eftersträvar likhet¹⁶⁷.

Laganda - För lagets bästa

*”Det var kul när vi vann cupen och så och vi fick guldmedalj och alla kämpade lika mycket”,
”Vi kämpade för varandra”*, beskriver flickorna efter en cupmatch.

Att alla flickor får vara med och delta berättar informanterna beror på tränarna och deras engagemang. Föräldrarna menar att trots att det kan vara skillnad på skicklighet i fotbollen så peppar och stöttar flickorna varandra. Flickorna sätter lagets gemensamma kompetens före den individuella genom att *”Tjejerna själva säger, nej, sätt inte in mig, sätt in henne nu, för då vinner vi nog. De ser att hon är duktigare än mig och det gör inget för det är helt okej. ”Då väntar jag lite grann, då kan jag spela om en liten stund istället”*.

Det kan hända att flickorna blir ovänner med varandra men det är väldigt sällsynt att det förekommer hårda ord. Detta jämförs med pojklaget, där de var tvungna att lägga ner laget på grund av att det var så mycket konflikter. Det goda klimatet uttrycks av samtliga informanter. *”De har blivit ett gäng nu. Dom har jätteskoj och det är high five när dom byter spelare. Man hejar på varandra när man sitter på avbytarbänken och det känns liksom att man pushar på varandra. Det är ju en skön stämning. Om någon skadar sig så springer alla dit och ska kolla och så där”*.

Lagandan får flickorna att växa mentalt

Två av informanterna tar upp att flickorna växer sig starkare mentalt i och med att de ingår i en grupp där de får sin roll bekräftad av de andra medlemmarna.

”Men jag ser ju också att många, eller några av tjejerna som har varit väldigt blyga och försynta när dom började i fotbollen, man har ju lite koll på tjejerna vid sidan om också. Dom har växt. Sen om det är fotbollen eller allt runtomkring. Jag kan tycka att jag har sett att några tjejer har växt tack vare fotbollen. Det är lagandan vill jag påstå som har gjort det. De får en uppmuntran, bra skott, bra passning. Så växer man lite grann, mer och mer. Blir lite tuffare i sig själv. Det tror jag faktiskt att fotbollen hjälper tjejerna med. Jag tror att de blir lite tuffare mentalt.” En annan informant menar att hans dotter får med sig ledaregenskaper, eftersom *”Hennes roll i laget är ju lite av en ledare eftersom hon är så pass duktig. Det blir ju det att andra ser upp till henne och att hon får visa vägen”*.

Laganda på och utanför plan

¹⁶⁷ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

Positiva och negativa sanktioner ses som ett kraftfullt redskap för socialiseringen, där sanktionerna kan fungera som ett bränsle för internaliseringen av normer¹⁶⁸. Under fotbollsträningen, sa tränaren till på skarpen att man inte lämnar en lagkamrat att själv försvara bollen. Tillsägningen är i sammanhanget en negativ sanktion, som samtidigt berättar hur man ska förhålla sig till varandra i ett lag.

Lagandan uttrycks vara stark i gruppen. Att vara ett lag oavsett om man är på fotbollsplan, eller om det är privat, anser en informant att han har fått se ett tydligt exempel på. Hans dotter kom hem och berättade att det hade inträffat en incident på skolan med en av flickorna i laget. *“Då kom det några tjejer i fotbollslaget som ställde upp bakom den här personen, då var de ett lag. Jag kommer inte ihåg exakt situationen, vad det var som hände men det var någon som blev lite retad eller någonting. Då stöttade några lagkompisar upp situationen”*.

Studier har visat att idrotten är betydelsefull vad gäller den mentala, sociala och fysiska utvecklingen under barndomen, puberteten men likväl under vuxenlivet. Forskningen visar att de barn som tränar idrott i unga år och som är duktiga inom idrotten erhåller en större dos av erkännande från kamrater, föräldrar och lärare. De blir också mer självsäkra, populära och har större förmåga att knyta relationer med jämnåriga¹⁶⁹.

Studiens resultat visar att flickorna genom fotbollen får lära sig att hantera olika roller i ett samspel med varandra. I laget kan de växa sig starka mentalt då de blir positivt bekräftade från både lagkamrater och lagledare. De får lära sig att ha tilltro till sin kompetens samtidigt som den egna kompetensen måste samsas med andras, för att det är lagets gemensamma ansträngning som ger de bästa resultaten. Att lagandan är annorlunda för flickor än för pojkar kan förstås genom att pojkar formar och bildar grupper beroende på aktivitet, medan flickor i högre grad sätter relationen före aktiviteten¹⁷⁰. Detta framgick tydligt i studiens beskrivning av anledningen till att man valde att börja i fotbollen. Det är viktigare för flickorna i studien att lagkamraterna mår bra och man uppmärksammar om någon i laget gör sig illa.

Fotbollslaget - en grogrund för värderingar och normer

Socialisation är en process där färdigheter förmedlas och lärs ut för att anpassa individen till de regler och normer som råder för att bli en socialt accepterad samhällsmedlem¹⁷¹. Det finns en oro att detta inte ska ske med barnen. Genom fotbollen kan föräldrarna nära en förhoppning att de ska få tillgång till ett forum som förskonar barnen från andra, enligt samhället felaktiga kontexter. Positiva och negativa sanktioner ses som ett kraftfullt redskap för socialiseringen, där sanktionerna kan fungera som ett bränsle för internaliseringen av normer¹⁷².

Vi menar att detta är något som föräldrarna tagit fasta på då två av dem säger att chansen att träna sin sociala förmåga i ett annat forum än skolan är viktigt. Föräldrarna menar att regler för hur man ska bete sig i umgänget med varandra är olika i skolan och i fotbollslaget. Under träningar och matcher är det tuffare regler som gäller än i skolan. Det uttrycks även att fritiden har mer subtila oskrivna lagar än vad som gäller under ordnade former. Men det är ändå det med att ta *“Ansvar, laganda, fungera i grupp, liksom ta direktiv från tränare och även ifrågasätta om det är något man inte tycker”* som lyfts upp av föräldrarna. I studien framkommer det att socialisationsprocessen inte enbart är till för att lära sig att föga sig i samhällets regler. Den är även till för att våga stå upp för sig själv och bli en självständig

¹⁶⁸ Repstad, 1998

¹⁶⁹ McCabe/Ricciardelli/ Salmon, 2006

¹⁷⁰ Bjerrum Nielsen/ Rudberg, 1991

¹⁷¹ Angelöw, 1990

¹⁷² Repstad, 1998

individ, med egna åsikter och värderingar. Som en förälder säger, *“Att kunna prata för sig själv”*. Samtidigt säger två föräldrar att *“De är ju trots allt väldigt unga fortfarande, det är ju ändå en grund att man lär sig det här att funka ihop. Det är ju det som det går ut på i resten av samhället. Jobb och allting, man är ju ofta inte en ensamvarg, utan man är ju i en grupp eller i ett team. Det börjar ju där”*. Studiens resultat visar att flickorna får en grund och en möjlighet att träna sin sociala förmåga i fotbollslaget. De lär sig att anpassa sig till samhällets krav och värderingar. En informant uttrycker också en *“sorts förhoppning om att genom att tycka att det är kul att hålla på med det, så kan man ju tycka att det är kul även de åren som är lite mer kritiska, vad gäller för umgänge, kompisar och sånt. Vi får väl se.”*

Matchdräktens symboliska värde

Samtliga av föräldrarna menar att matchdräkten är betydelsefull. Framförallt kan man se vilket lag man tillhör och identifiera sina lagkamrater på spelplan. Särskiljandet av lagen är något som även flickorna framför. Förutom det har fotbollsklädseln en mer praktisk betydelse, den är ett skydd vid sparkar (benskydd). Tre av föräldrarna drar en koppling till gruppidentiteten, att tillhöra ett lag. Det inte är dräkten i sig, utan att man tillhör en grupp som matchkläderna ger uttryck för och representerar. *“Färgen i sig tror jag inte betyder någonting, men däremot tror jag att man blir lite mer identifierad som ett lag. Att de har det här gemensamt. Det vet man ju själv när man idrottade, det var kul att man hade den här klubboverallen på sig innan och den användes väl lite även på fritiden också. Det är nog ändå lite den här identiteten, det känns nog kul att tillhöra en viss grupp och det markerar nog den här dräkten. Och det tror jag är positivt”*. Två av föräldrarna kan identifiera sig själva i GoIF:s matchdräkt. De har haft samma matchdräkt själva när de var små, vilket de uppger med en positiv röst. Dräkten har naturligtvis förändrats och moderniserats i utseendet, men en förälder förklarar att han har sina gamla Dalsjöfors GoIF kläder kvar på vinden. Informanterna menar att dräktens symboliska värde förstärks av framgångarna hos GoIF damlag, vilka spelar i division ett. Damlaget, liksom flicklaget, bär samma matchemblem. Två av informanterna menar att flickorna ser upp till de stora tjejerna i damlaget och att det smittar av sig på flickorna.

Inom fotbollen har man olika färger på lagets dräkter för att skilja ut motståndarlaget mot det egna. Dräkten har såväl ett symbolisk värde som ett praktiskt där särskiljandet stärker gruppidentiteten¹⁷³. Studiens resultat visar att matchdräkten ses som en praktisk och symbolisk fråga. Det går att skilja ut motståndarlaget. Samtidigt förstärker likheten i klädseln att de är en allierad grupp. Under cupmatchen så var det vissa av lagen som utöver lagets dräkt dessutom hade målat sig i ansiktet. Resultatet tolkas som att de ytterligare önskar förstärka sitt lags vikänsla, genom att särskilja sig mot dem andra.

Dräktens positiva värde märks även hos informanterna. Den symboliserar den identifiering som de själva har upplevt i samband av att vara med i ett idrottssammanhang. Dräkten för det förflutna, nuet och framtiden samman, vilket ger informanterna en känsla av ett sammanhållet jag¹⁷⁴, som de i sin tur förmedlar till sina flickor.

Dräkten förmedlar även att det möjliga är görbart. Damlagets framgångar kan likväl bli deras. De är alla det gröna laget, bärare av samma matchemblem. Genom dräkten kan känslan av framgång överföras och identifieras.

¹⁷³ Rich Harris, 2001

¹⁷⁴ Angelöw, 1990

6:3 På vilket sätt används media av flickorna?

Flickorna använder olika former av media i sitt vardagsliv. Så väl tidningar som tv och internet. Alla har tillgång till internetuppkoppling och använder e-mail och msn för att hålla och knyta nya kontakter med vänner.

Tidningar - ett sätt att utforska sig själv

Läsning är ett stort fritidsintresse bland flickorna, vilket även bekräftas av föräldrarna. Flickorna läser överlag mycket, så väl tidningar som ungdomsböcker. Det är flera olika tidningar som tilldrar sig flickornas intresse. Allt från tecknade serier så som Kalle Anka, blandas med intresseinriktade djur och musiktidningar, till att även omfatta dam- och tjejtidningar. Det som uppskattas och avgör valet av tidningarna är enligt flickorna att de ska vara roliga, gärna innehålla fakta och information och någon uppger att de personlighetstester som tidningarna erbjuder emellanåt är ett roligt och spännande inslag.

Två av informanterna uppger att flickorna till störst del läser tecknade serier, medan de två andra uppger att deras döttrar läser allt som de kommer över och där ibland, damtidningar eller tjejtidningar som har damtidningens uppbyggnad kring skvaller, mode, smink och testa dig själv. *“Alla (tidningar) som hon kommer över, hon läser skvallertidningar. Exakta märken på dem, det vet ju knappt jag. Men Hänt Extra och vad det nu är. Hon älskar skvallertidningar. Hon har järnkoll på Paris Hilton och alla dom här och vad dom hittar på för någonting. Ibland blir det jobbigt när hon kommer och frågar, “vad betyder det där?”* Papporna upplever att damtidningarna väcker upp funderingar som kan vara svåra för dem att besvara och de menar att även flickorna upplever det på samma sätt. I detta område verkar det som att så väl fäder som döttrar finner mamman som en bättre samtalspartner. En pappa uttrycker det med att *”Som förälder vill man ju engagera sig och hjälpa dem att komma rätt i livet och få rätt inblick i hur man ska vara och så. Samtidigt så märker man att, jag som kille, hamnar i ett helt annat spår nu när hon börjar bli lite äldre. Nu stöttar hon sig mer mot mamma på dom frågorna hon har. Då är man för dåligt påläst, det är inte mitt område, känns det som hon (dottern) tycker”*.

I latensåldern beskrivs flickorna ha en stor kunskapstörst,¹⁷⁵ vilket studiens resultat visar att flickorna har. Dels utifrån litteraturens omfattning och dels beroende på inställningen att tidningarna bör ha ett visst mått av fakta. Studiens resultat tolkar nöjet av att göra tidningarnas personlighetstester som ett sätt för flickan att undersöka vem hon är och kan ses som ett sätt för henne att undersöka och laborera med identiteten. På samma sätt är det möjligt att tolka det växande intresset för damtidningar som att det erbjuds ett mer verklighetstroget persongalleri, än exempelvis Kalle Anka. Det innebär en större möjlighet för flickan att identifiera sig¹⁷⁶.

Damtidningarnas innehåll oroar. Fäderna upplever vissa svårigheter att hantera detta med döttrarna. Fädernas oro och syn på sig själv som en bristande resurs som samtalspartner kring tidningarnas innehåll, kan förstås utifrån att mamman är den förälder som själv läser damtidningar och på så sätt har en större förståelse för tidningens utbud och röst.

Tv:s galleri - ett utbud av det man vill vara och inte

Föräldrarna har svårt att se hur tv eller annan media påverkar flickorna, men menar att det kanske inte är så illa nu för tiden. *“Nu för tiden så tar tjejerna för sig väldigt bra. De är ju de*

¹⁷⁵ Havnesköld/Mothander, 2002

¹⁷⁶ Liliequist, 2000

som är hjältarna eller hjältinnorna i den bemärkelsen, så kan det ju kanske till och med vara lite sådär positivt. Att man även som tjej kan göra både det ena och det andra”.

När det gäller tv som media säger flickorna att de gillar bland annat att se på olika dokusåpor till exempel Bonde söker fru eller Idol. Intresset för dessa program delar flickorna med sina mödrar. Under fokustillfället med flickorna uppstår diskussionen om vilka tv-serier man gillar och vilka man identifierar sig med. I tv-serien Hanna-Montana är det lätt för flickorna att finna ut favoriter som man kan identifiera sig med. De menar att det varierar vilken person som man identifierar sig med. Sitcom serier såsom Vänner och Ugly Betty är andra program som flickorna gärna tittar på.

Studien tolkar att flickorna använder tv och medias persongalleri i utforskandet av identiteten¹⁷⁷. Ju större likhet desto större identifieringsmöjlighet. Men utforskandet av identiteten kan även innefatta det som man inte vill vara. I tv-serien Ugly Betty blir det tydligt att huvudrollsinnehavaren är en person som man inte själv önskar vara, en av tjejerna säger att det är *”För hon är inte så fin och väldigt klumpig, hon har det väldigt svårt och så”*. Studiens resultat tolkas som att olikheten också tjänar sitt syfte i utforskandet av identiteten. Att uppleva sig tillfreds med sitt utseende innebär att man har en större möjlighet att kontrollera den sociala arenan och de reaktioner som uppstår där inom¹⁷⁸.

Dator och internet - en resurs för att hämta kunskap och information

Sverige är ett land som ligger i bräschen vad gäller hushåll som har en dator hemma samt har tillgång till internetuppkoppling¹⁷⁹. Detta märks även i studien. Samtliga av flickorna uppger att de har dator hemma med internetuppkoppling. De använder alla internet, men på vilket sätt och hur ofta varierar däremot mellan flickorna. På nätet besöker de sidor som intresserar dem eller så söker de kunskap. En pappa uppger *“Ja hon googlar ju mest. Det är ju för att hon har nåt intresse. Som att hon googlar om hamster, eftersom hon har en liten hamster. Eller att hon googlar efter recept på svartvinbärsgelé. Det var en gång när hon hade plockat svarta vinbär och kom och sa att nu ska vi göra svartvinbärsgelé. Nä, tyckte vi, det går inte! Det är jobbigt! Vi har inget recept! Och sen kom hon “pappa, pappa nu har vi visst recept” och då hade hon googlat och skrivit ut.*

Det är tydligt att dator och internet fyller en viktig funktion i flickornas vardagsliv. Latensbarnen beskrivs vara glupska i att inhämta kunskap¹⁸⁰ och på så sätt är internet som kunskap och informationsbank en resurs för dem. En annan effekt som studiens resultat visar, är att den planar ut det traditionellt åldershierarkiska förhållandet till kunskap, vilket är den äldre generationens uppgift att lära ut till den yngre, inte riktig mogna generationen. En turordning som inte är lika given i dagens senmoderna samhälle, utan det kan lika väl vara barnen som fostrar föräldrarna. Flickorna är human beings, de har en kompetens som gör att de uppfattas som värdefulla här och nu och inte bara i sitt vardande¹⁸¹. Att vissa av flickorna har en större datorvana än vad föräldrarna själva har, kan förklara föräldrarnas uppskattning av flickornas framåtanda och tyda på att de godtar den omvända kunskapsordningen. Studiens resultat visar att flickorna uppfattas som human beings, vilket medför att deras möjlighet i att aktivt delta i familjens förhandlingsutrymme av hur fritidens innehåll ska organiseras ökar. De skapar själva förutsättningar för att vissa aktiviteter kan genomföras, så som att göra svartvinbärsgelé.

¹⁷⁷ Liliequist, 2000

¹⁷⁸ Fiske, 1995

¹⁷⁹ Livingstone/Bovill, 2001

¹⁸⁰ Havnesköld/ Mothander, 2002

¹⁸¹ Johansson, 2005

Media - en social arena

Media är ett forum för flickorna att samlas kring och samtala. Under fokusgruppen så plockade vi författare fram tidningar, vilka de med ohöljt intresse och nyfikenhet tar sig an och samtalar öppet och ivrigt med varandra om tidningarnas olika innehåll. En av informanterna ger sin beskrivning av hur flickorna samlas kring veckotidningarna. *“Ja, ibland har man ju sett hur de kilar ut från rummet och så springer de och hämtar en Hänt Extra och så in i rummet igen och stänger dörren och så tisslas det och tasslas det. Det är klart och det tror jag väl kanske främst är sexanspelningarna i tidningarna som börjar bli spännande, att man förstår vad det där är för någonting och så tisslas det och tasslas om det”*. Även de olika tv-programmen är ett område som flickorna pratar. De säger att de inte tittar på ett program bara för att kompisarna gör det, men det är i stort sett ändå samma program som tilltalar flickorna.

Rich Harris menar att grupstrycket inte är en press av att anpassa sig utan att det snarare finns en längtan av att man vill dela erfarenheter som är relevanta för gruppen¹⁸². Att Flickorna i studien samlas över tidningars innehåll under tissel och tassel och att de ser samma sorts tv-program tolkas i studien som ett sätt att stärka gruppidentiteten. De undersöker var gruppens normer och gränser går kontra den individuella. Media ger även en grogrund för individuella drömmar och fantasier. Genom att ta del av andras människors liv och leverne via media får de mer jämförelsematerial till sitt eget liv och sammanhang. Ziehe menar att det är också denna tillgång till material som perforerar skiljeväggarna mellan generationerna¹⁸³. Flickorna får tillgång till kunskap och en indirekt upplevelse via medierna. Detta ger dem en viss brådmogenhet samtidigt som de själva saknar den direkta upplevelsen.

Internet och media - ett kontaktnät

Många av flickorna är vana internet användare. Internet används som en plattform för umgänge, där de samtalar via webbkamera och msn, skriver e-mail och dessutom spelar spel via nätet. De flickor som inte har msn uppger att de inte får lov att ha det för sina föräldrar. Detta förklaras av en informant som att *“Hon vill börja med msn, men vi är för dåligt insatta i det”*. Intensiteten i datoranvändandet påverkas också av influenser utifrån, en informant berättar att hans dotter var med i en it-grupp i skolan. *“Det var en it-grupp som hon var med i trean och då fick hon tillgång till alla lärares mailadresser (skratt), så då terroriserade hon lärarna med mail”*. I studien så framkommer det att internet och media är en stor del av flickornas vardagsliv. Det är ett sätt att dels upprätthålla de kontakter som de har sedan tidigare med vänner och familj, men även ett sätt att skapa nya kontakter.

Media skapar kunskap

Föräldrarna tar även upp den nya kunskap som bildas i samband med media. *“Den stora fördelen som jag tycker, är att det här är internationellt. Hon är ju tvungen att chatta på engelska. Så hon har ju gått och lärt sig engelska skitbra! Hon pratar ju inte så mycket eftersom allt är skrivet, men hon skriver i stort sett utan stavfel”*. Även att läsa textremsorna på tv menar föräldrarna förbättrar flickornas läskunnighet. Studiens resultat visar att den kunskap som flickorna utvecklar utgör också möjligheten att bli betraktade som human-beings snarare än human-becomings¹⁸⁴ av föräldrar och andra.

¹⁸² Rich Harris, 2001

¹⁸³ Ziehe, 1989

¹⁸⁴ Johansson, 2005

Utsatthet på nätets mötesarenor

Tre av fyra av informanterna uppger en viss oro kring denna nya bekantskapskrets som uppstår via nätets mötesarenor. Föräldrarna har känt sig tvungna att prata med flickorna om detta. En pappa berättar om en incident. *”Hon chattade med någon på det här spelet och så hade hon ringt till honom sen. Från hemtelefonen! Och då sa jag, att i och med att du ringde från hemtelefonen till hans mobil, så har han nu ditt hemnummer, då kan han gå in på internet och då hittar han din adress. Är det då en ful gubbe, så kan han stå och vänta på dig när du kommer hem från skolan en dag. Så tänk dig för! Hon blev alldeles förskräckt. ”uuhuu... jag vill inte ha msn... jag vill inte ha det. Stäng av det. Ta bort det” blev hon då”.*

I studien så framkommer det att media och framförallt internet innebär utökade möjligheter för flickorna att hålla kontakt och hitta nya vänner. Denna arena är inte enbart positiv. Föräldrarna oroar sig för vilka de kommer i kontakt med, eftersom det till stor del sker i ett rum som föräldrarna inte har lika stor insyn i och har möjlighet att kontrollera. Vissa av flickorna har själva upplevt att internet också kan vara ett forum för mobbing. Förutom nedsättande ord förstärks känslan av utsatthet då de inte vet vem mobbaren är.

Influenser av media – oro över framtiden

Föräldrarna bollar själva mellan tankarna av rätten att få vara den man är och att kläder inte borde vara avgörande för att bli accepterad. Samtidigt reflekterar de över att kläder är en viktig symbol och att den på många sätt fungerar som en inträdesbiljett till den sociala arenan¹⁸⁵. En informant beskriver. *”Jag tror definitivt att det är negativt. Nä men det är ju det här falska idealet som oftast finns med i alla reklamfilmer, att man blir lycklig av pengar och att man ska vara smal och snygg och smärt och ha dyra kläder, fina kläder hela tiden. Och det är ju inte alla som klarar av det... det hänger nog lite på föräldrarna också, hur man uppmuntrar ett sånt beteende så att säga, och vilka kompisar dom har och sådana här saker. För man vill ju inte att dom ska vara utanför heller... Men man blir inte lyckligare bara för att man följer idealet så att säga. Det är viktigt för mina barn att veta att pengar gör dig inte lyckligare, ett par nya byxor gör dig inte lyckligare, du är som du är. Det är hur du är som person”.* Mycket av föräldrarnas uttalanden i intervjuerna handlar om hur de försöker ingjuta en god självkänsla hos barnen, de duger precis som de är. Vi tolkar informanternas beskrivning av föräldrarollen som en reflexiv process. Denna process innefattar tankar om att föräldern påverkar barnet parallellt med insikten att det inte bara är föräldrarna som tjänar som viktiga aktörer i barnets liv, utan kamrater är minst lika viktiga.

Flera av informanterna lyfter fram flickornas förmåga att reflektera över det som skrivs och visas i tidningarna; *”Att hon förstår att så här är inte verkligheten, det man läser i de texterna.”* Detta menar informanterna att de kan se *”För att det pratar hon själv om att, det här kan ju inte vara så här, det här har de ju skrivit för att det ska verka häftigt”.*

Denna förmåga till att ha ett reflexivt förhållande av ideal och verklighet påvisas även när flickorna diskuterar hur de påverkas av det som de läser och ser i media¹⁸⁶. De medger att de påverkas av det, men det är en påverkan som inte sker helt förbehållslöst. Flickorna håller en viss distinktion; *”... jag vill vara som den, alltså man vill bli som den, men man är det inte. Eller man kanske vill se ut sån, men inte vara sån”.*

¹⁸⁵ Fiske, 1995

¹⁸⁶ Ziehe, 1989

I Dalsjöfors får barn vara barn

Alla föräldrarna hyser en oro för att media ska komma att påverka flickorna i framtiden och deras utveckling. I nuläget är det inte något som de tycker sig kunna märka. En förälder menar att orten som de bor på har betydelse för att mode inte har en så framträdande roll i flickornas liv. ”*Nej, än så länge är hon helt ointresserad av mode, kläder, alla de här bitarna. Inte ens en tendens till att det måste vara något speciellt märke på något speciellt klädesplagg.*“ ”*Men det tror jag att vi har Dalsjöfors att tacka för då, vi har en granne nu som är inflyttad från XX. Dom berättade ju att när de kom hit, det var en helt annan värld. XX:s stadsdel, där var det ju, där var det ju märkeskläder redan, när de gick i trean. Så var det ju viktigt att du hade märkesjeans på dig och märkesjackor och allt vad det nu var. Det har vi inte härute!*”. Stilen kan ses som en kommunikationskanal och skapar möjlighet att värdera och klassificera personer¹⁸⁷. Vi tolkar informantens jämförelse mellan Dalsjöfors och den andra orten, som att barnen i Dalsjöfors har större utrymme att vara sig själva än barnen i den jämförande stadsdelen. Detta för att den sociala ordningen i den jämförande orten pådyvlar barnen märkeskläder redan i unga år. Att modet inte är så framträdande i Dalsjöfors skapar sinnebilderna av att man i högre grad har lyckats med bevarandet av den lyckliga barndomen i denna ort, sinnebilderna av att barn leker fria i tanke och själ, utan att bry sig om något så världsligt som kläder och stil¹⁸⁸.

Rätten att vara den man är utan att bli retad

I fokusgruppen framkommer en idealbild av att man har rätt att vara den man är, rätt att klä sig som man vill. Flickorna har en tanke om att verkligheten ser annorlunda ut. Flickorna har ett intresse för kläder och olika stilar och de bryr sig om vad de har på sig. Alla flickorna framhåller att det kan vara en del bråk med mamma om vilka kläder som ska köpas. Intresset för kläder innehåller också ett visst mått av oro hos flickorna och de är medvetna om att andra betraktar dem utifrån vad de har på sig; ”*man vill ju inte vill ha på sig världens fulaste tröja, så att man inte blir retad eller så*“. I flickornas föreställningsvärld är det möjligt att bli retad för att man till exempel har kläder som anses fula av andra. Men som en annan flicka säger ”*Jag brukar aldrig bli det och jag brukar inte ha så särskilt snygga kläder*”.

Vi tolkar flickornas oro för att bli retad som en rädsla att särskilja sig från gruppen och att inte få det erkännande som är så viktigt för barnen i denna ålder¹⁸⁹. Det skulle också kunna innebära en förlust av kontroll av den andres blick och av det sociala rummet¹⁹⁰. Samtidigt som det finns ett konstaterande att i vår gemenskap så är normen att man inte behöver ha jätte snygga kläder för att bli accepterad. Rädslan för att få ett straff, att bli retad, är lika sanktionierande som att faktiskt bli retad. Tanken av sanktion styr individen till att klä sig rätt och på så sätt få fortsätta att tillhöra gruppen¹⁹¹.

6:4 Sammanfattning av resultat och analys

I detta avsnitt redovisas studiens viktigaste resultat. Studiens delfrågeställningar kommer här att besvaras och leda fram till svaret på studiens övergripande frågeställning.

Studiens resultat visar att samhällets struktur och utbud i Dalsjöfors erbjuder det flickorna

¹⁸⁷ Bjurström, 2005

¹⁸⁸ Johansson, 2005

¹⁸⁹ Rich Harris, 2001

¹⁹⁰ Fiske, 1995

¹⁹¹ Repstad, 1998

anser sig ha behov av idag. Samhället har ett brett spektra av aktiviteter att erbjuda, tillräckligt med butiker och goda kommunala institutioner. Samhällets struktur med dess glesa trafik och den sociala kontroll som råder skapar en trygghet som ger flickorna rörelsefrihet. Rörelsefriheten ger flickorna möjlighet att själva aktivt utforska omvärlden. Enligt studiens resultat är det troligt att flickorna kommer ha ett behov av att utforska andra områden än den egna orten har att erbjuda när de växer upp. De kommer kanske att välja att flytta ifrån samhället för alltid eller för en period i livet. Utbudet i samhället kan eventuellt inte täcka upp flickornas behov av nyfikenhet på omvärlden samt att det kan vara brist på bostäder och arbetsplatser.

I studien framkommer att samhällets struktur skapar möjligheter för flickorna att skapa och upprätthålla relationer med jämnåriga. Det gör att de kan utveckla ett större mått av autonomi gentemot föräldrarna. Skolstrukturen med ålderintegrerade klasser innebär att kamratskap etableras med så väl äldre som yngre barn, vilket föräldrarna tror minskar risken för mobbing. Framförallt är det klasskamrater som de umgås med, men även andra kamrater ur föreningssammanhang och där bland annat fotbollslaget. Det fysiska avståndet till kompisarna bidrar till att det är enkelt att umgås. Medias starka integrering i samhället skapar möjligheter för flickorna att kontakta varandra genom mail, webbkamera och msn. Detta gör att upplevelsen av närhet till kamrater ökar.

Studiens resultat visar att de viktigaste aktörerna för flickornas skapande av sin identitet är kamrater, föräldrar och andra vuxna. Kamratskapets betydelse är väsentlig då resultatet har visat att flickorna anpassar sitt sätt att vara utefter vem man umgås med. Det visar sig i både leken och på fotbollsplanen. Föräldrarna spelar en stor roll då det är de som kan förverkliga flickornas val genom att exempelvis skjutsa och hämta flickorna till träningar och matcher. Deras positiva engagemang bekräftar flickorna i deras val. Tränaren har en stor och betydande roll för flickorna, då han överför värderingar och normer till dem genom sanktioner och beröm. Idoler är även de viktiga aktörer, så som damlaget, vilka påstås vara en bidragande faktor till flickornas val av aktivitet.

Resultatet i studien visar att idrottslagets funktion för individen är att flickorna får bra kondition och att de lär sig att fungera socialt i en grupp. De lär sig även att ta ansvar vilket ger dem en personlig säkerhet. Flickorna får alla vara med att delta på matcher och träningar oavsett kompetensnivå, vilket bidrar till att alla har samma möjlighet att lära sig att ta ansvar och att hantera olika roller. Flickorna får en personlig säkerhet av den positiva bekräftelsen som de får i laget i form av beröm när de gjort exempelvis ett bra skott. De får tilltro till sin kompetens även om de måste samsas med andras, då det är lagets gemensamma ansträngning som ger det bästa resultatet. Att fungera socialt i en grupp är viktigt enligt föräldrarna i studien, då de menar *"att det är ju det som allt i samhället går ut på"*. Enligt resultatet framkommer det att föräldrarna har tankar om att fotbollssammanhanget kan innebära positiva vinster i ett längre tidsperspektiv, bland annat kan den ses som en vaccination mot den eventuella problematik som kan uppstå under tonårstidens kritiska år.

I flera områden i flickornas livsvärld praktiseras att vara en individ och samtidigt ingå i en grupp. I fotbollslaget uttrycks gemenskapen med laget och att det är kul att vara det här fotbollsgänget. I gruppen eftersträvas likhet med varandra före egen prestation. Dock kan det vara svårare att ge sig själv beröm, då man inte vill framstå som skrytsam. Däremot visar de en medvetenhet om hur kompetensen är fördelad i laget. I matchsammanhang sätter flickorna lagets bästa framför den egna prestationen. De som är duktiga är också de som upplevs som mer populära. I fotbollen socialiseras flickorna in i att man inte lämnar en lagkamrat ensam,

vilket visar sig i en gemenskap även utanför plan. Matchdräktens symboliska värde förstärker känslan av att vara en individ i en grupp.

På det sätt som flickorna använder media märks hur tillhörandet av gruppen påverkar individen. Över tidningar och tv:s innehåll tisslas och tasslas det, vilket stärker gruppidentiteten. Det är även ett sätt undersöka hur gränser och normer förhåller sig gentemot den individuella uppfattningen.

Klädmodet bland barnen är inte så framträdande i Dalsjöfors vilket upplevs som positivt. Men såväl föräldrar som flickorna är medvetna om klädseln symbolik och inträdesbiljett till den sociala arenan. Följer man den inte rätt finns det risk för att bli retad. Den övergripande åsikten som förs mellan flickorna är att man har rätt att vara den man är och göra det man vill, samtidigt finns det en rädsla för att bli utanför.

Föräldrar och barn har tillgång till olika former av media så som tidningar, tv och internet. Dessa medför att andra världar och kulturer aldrig ligger särskilt långt borta. De tidningar som flickorna läser är en blandning av såväl tecknat, som djurtidningar och damtidningar. Den information som flickorna får via damtidningar upplever papporna att de har svårt att bemöta. Mamman är en bättre samtalspartner i det sammanhanget. I användandet av datorn så framkommer flickornas kompetens och att de där snarare framstår som human beings än human becomings, eftersom de har en kompetens inom dataanvändandet som i vissa fall överstiger föräldrarnas. Via nätet och de spel som de där spelar knyts nya kontakter, vilket skapar oro hos föräldrarna. Men oron innefattar även medias påverkan på flickornas vardande. Vissa av föräldrarna har försökt att visa eller berätta att det man ser eller läser inte alltid är sant. Flickorna medger att de påverkas och att de identifierar eller icke identifierar sig med olika personer i medias värld, men att de samtidigt ser och gör en skillnad mellan sig själv och objektet.

Hur skapar då unga flickor sin identitet? Vår slutsats är för att skapa en känsla av identitet krävs det andra människor. Beroende på vilken utvecklingsfas man befinner sig i så är det också olika aktörer som är viktiga för identitetstillblivelsen. Vi menar att de viktigaste aktörerna för flickorna är dess kamrater men föräldrar och andra vuxna har fortfarande också en betydande roll i identitetsprocessen. Det som framkommer i studien är att det till största del inte handlar om ett individuellt val utan snarare är det en fråga om att få tillhöra en gemenskap. Sålunda är känslan av tillhörighet viktigare för individens tillblivelse, än just det individuellt specifika. Det beskrivs i studien att flickorna tvingas och tvingar andra att delta. Det som till en början inte upplevs som kul blir roligt eftersom det är en förutsättning för att få fortsätta att tillhöra gemenskapen. Det är i gemenskap med andra som individuella personlighetsdrag utvecklas såsom mental styrka, ledaregenskaper och att ta ansvar. På samma sätt kan vi se flickornas utbyte med media som ett sätt att skapa samförstånd av rådande normer och ideal inom gruppen.

7 Slutdiskussion

Studien har beskrivit och analyserat hur unga flickor skapar sin identitet. En identitet som visade sig i högre grad uppstå i gemenskap med andra människor, men en gemenskap där de individuella uttrycken måste anpassas för rätten att få lov att tillhöra gruppen. De finns flera passager som berättar om hur gruppen ger styrka till individen samtidigt som gruppen också skapar känslor och tvivel till den egna personen. Att tvivla och reflektera över sig själv och sitt förhållande till det som är det andra, är en identitetsproblematik som hör det senmoderna samhället till.

Vi menar att viljan att uppleva sig själv som en unik individ kanske faktiskt bara är ett önsketänkande. Ett citat taget ur fokusgruppen, "man vill ju vara sig själv eller så", vilket är även vår titel på studien. Meningens uttryck bortser från en problematik som kanske är alltför svår att greppa för den enskilde individen. En individ levande i ett samhälle där det individuella uttrycket hyllas. Mitt jag är egentligen en skapelse som jag själv har liten del i - skapelsen är snarare baserad på influenser av andra så som familj, skola, vänner och de bilder som blir en del av vår föreställningsvärld via media.

Ce je qui est moi et qui n'est peut-être pas moi
Detta "jag" som är jag själv och ändå kanske inte jag själv¹⁹²

Studien har haft sin utgångspunkt i hur unga flickor skapar sin identitet i förhållande till boendeorten, fritidsaktivitet och media, vilket även var dess avsikt. Medias roll visade sig dock vara mindre betydelsefull för dessa flickor än vad vi trodde att den skulle vara. Samhällets struktur och idrottslagets betydelse fyller däremot idag en större roll i flickornas identitetskapande, men detta är ett förhållande som kan komma att ändra sig inom ett par år. Denna studie visar hur flickorna skapar sin identitet utefter samhällets uppbyggnad, idrottslagets betydelse samt influenser från den alltmer globaliserade omvärlden via media..

Vi författare av denna studie menar att den är i allra högsta grad relevant för socialt arbete, då den har visat hur viktigt det är med goda miljöer och gruppsammanhang för att skapa sig en positiv självbild. Dessa tankar berör de riktlinjer som återfinns i socialtjänstlagen. Socialnämnden ska medverka i samhällsplaneringen i samverkan med bland annat föreningar för att främja goda miljöer i kommunen. Detta är ett område som tyvärr har kommit att prioriteras lågt¹⁹³.

Denna studie, liksom tidigare forskning inom området, påvisar relevansen av att det är ett viktigt arbete med hög prioritet som bör bedrivas.

Samhället bör erbjuda en struktur som möjliggör föreningsliv till alla unga människor oavsett vilken socioekonomisk bakgrund som familjen har. Det vi ser i denna studie är att flickorna lever ett liv, i ett samhälle som erbjuder trygghet och stabilitet i så väl familjesituation som

¹⁹² Jong, 1992 sid 15

¹⁹³ Clevesköld/ Lundgren/Thunved, 2003

föreningsliv. En av svårigheterna i studien har varit att den fokuserar på vanliga barn och deras bildande av identitet. Med vanliga barn, avses barn som inte i någon form behöver stöd eller hjälp från samhällets sida. Detta är också studiens styrka, att ta till vara på det som är friskt och beskriva de mekanismer som gör att individens vardag kan te sig begriplig och hanterbar.

Vår tanke är att barn som är med i ett sammanhang får en styrka att kunna stå emot media och den alltmer globaliserade omvärldens krav, vilket vi tror kan möjliggöra att individen sätter sig över, att form är viktigare än innehåll.

Studien har väckt tankar om hur det kommer att vara för flickorna inom några år. Kommer de starka förebilder och värderingar de fått med sig från barndomen att räcka till när de krisiga åren kommer som samtliga föräldrar oroar sig för? Det hade därför varit intressant att göra en uppföljande studie kring identitetsproblematiken med samma grupp flickor om fem år och hur de då hanterar sig själva och sin omvärld.

Det hade även varit intressant att göra en komparativ studie, med flickor och föräldrar boende i en annan ort med annan karaktär, så som i en större stad eller förort och i en jämförande studie dra paralleller och motsatser mellan dessa olika orter. Denna studie kan bilda underlag för fortsatt forskning inom ämnet.

Vi vill avsluta denna studie med att säga att identitetsproblematiken är lika svårgreppbar som själens flyktighet.

Gabriella Perband och Helle Lund
Februari 2008

Källförteckning

Litteratur

Angelöw, Bosse/Jonsson, Thom (1990): *Introduktion till socialpsykologi*: Lund: Studentlitteratur

Billinger, Kajsa (2005): "Fokusgrupper - en datainsamlingsmetod" i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Bjerrum Nielsen, Harriet/Rudberg, Monica (1991): *Historien om pojkar och flickor – Könsocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*: Lund: Studentlitteratur

Bjurström, Erling (2005): *Ungdomskultur – stil och smak*: Umeå: Boréa bokförlag

Clevesköld, Lars/Lundgren, Lars/ Thunved, Anders (2003): *Handläggning inom socialtjänsten, sjunde upplagan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB

Esaiasson, Peter/Gilljam, Mikael/Oscarsson, Henrik/Wängnerud, Lena, (2003): *Metodpraktikan - konsten att studera samhälle, individ och marknad*: Stockholm: Norstedts Juridik

Fangen, Katrine: (2005): *Deltagande observation*: Malmö: Liber ekonomi

Fiske, John (1995): *Reading the popular*: London: Biddles Ltd.

Gilje, Nils/Grimen, Harald (2004): *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalso.

Havnesköld, Leif/Mothander Risholm, Pia (2002): *Utvecklingspsykologi – psykodynamisk teori i nya perspektiv*: Stockholm: Liber

Hirdman, Anja (2001): *Tilltalande bilder genus, sexualitet och publiksyn i Veckorevyn och Fibaktuellt*: Stockholm: Atlas

Holm, Per/Holst, Jesper/Balch Olsen, Søs/Perlt, Birger (red) (1997): *Liv och kvalitet i omsorg och pedagogik*. Lund: Studentlitteratur

Harris Rich, Judith (2001): *Myten om föräldrars makt – varför barn blir som de blir* Stockholm: Norstedts Tryckeri

Johansson, Thomas (1999): *Socialpsykologi - Moderna teorier och perspektiv*: Lund: Studentlitteratur

Johansson, Thomas (2002): *Bilder av självet – vardagslivets förändring i det senmoderna samhället*. Stockholm: Natur och kultur

- Jong, Erica (1992): *Alla kvinnors blues*: Trondhjem: Norstedts förlag
- Kylén, Jan-Axel (2004): *Att få svar, Intervju - enkät - observation*. Stockholm: Bonnier utbildning AB
- Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*: Danmark: Studentlitteratur
- Larsson, Bengt (2005): *Arenor för alla – en studie om ungas kultur- och fritidsvanor*. Stockholm: Bodoni Tryck: Ungdomsstyrelsens skrifter 2005:1
- Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Lieberg, Mats (1991): ”Vi ses på Domus” i Löfgren, Anders/Norell, Margareta (red): *Att förstå ungdom - identitet och mening i en föränderlig värld*: Stockholm: Symposium AB
- Liliequist, Marianne (2000) *Våp, bitchor och moderliga män*: Umeå: Boréa bokförlag,
- Livingstone, Sonia/Bovill, Moira (2001) *Children and their changing media environment – a european comparative study*: London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers
- Löfgren, Anders/Norell, Margareta (red) (1991): *Att förstå ungdom - identitet och mening i en föränderlig värld*: Stockholm: Symposium AB
- Olsson, Sören, Cruse-Sondén, Gerd, Ohlander, Marianne (1997): *Det lilla grannskapet – Gårdar, trapphus och socialt liv*. Göteborg: Centrum för Byggnadskultur i västra Sverige. Chalmers tekniska högskola.
- Repstad, Pål (1998): *Sociologiskt perspektiv i vård, omsorg och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Svenning, Conny (2003): *Metodboken. Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling - klassiska och nya metoder i informationssamhället: källkritik på internet*. Eslöv: Lorentz.
- Tebelius, Ulla (1991) ”Vad betyder idrott för tonårsflickan?” i Ganetz, Hillevi/Lövgren, Karin (red): *Om unga kvinnor*: Lund: Studentlitteratur
- Thurén, Torsten (1991): *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.
- Tröst, Jan/ Levin, Irene (1999): *Att förstå vardagen*: Lund: Studentlitteratur
- Widerberg, Karin (2002): *Kvalitativ forskning i praktiken*: Lund: Studentlitteratur
- Ziehe, Thomas (1989): *Kulturanalyser – ungdom utbildning modernitet*: Stockholm: Symposion bokförlag och tryckeri
- E-bok**
 Helve, Helena (red): (2003) *Ung i utkant - Aktuell forskning om glesbygdsungdomar i Norden*: Köpenhamn: Nordiska ministerrådet, Tema nord 2003:519

Hylander, Ingrid (2001): *Fokusgrupper som kvalitativ datainsamlingsmetod*: Linköpings universitet: Institutionen för beteendevetenskap

Kåks, Helena (2003) "Ung i ett rörligt samhälle" i Helve, Helena (red): *Ung i utkant - aktuell forskning om glesbygdsungdomar i Norden*: Köpenhamn: Nordiska ministerrådet, Tema nord 2003:519

Rapporter

Fälth, Ylva (2005): "Kropp, kroppsideal och kroppskontroll" i *Socialt utsatta flickor – erfarenheter ur fältets och forskningens perspektiv*: FoU i Väst: Göteborgs regionen

Johansson, Barbro (2005): *Brokiga bilder av barns konsumtion - hur barn och konsumtion framställs i några svenska medier*: CFK- rapport, Göteborgs universitet: Handelshögskolan

McCabe, Marita/Ricciardelli A Lina/ Salmon Jo (2006): *Evaluation of a prevention program to adress body focus and negative affect among children* i *Journal of Helth Psychology* London: SAGE Publications

Uppslagsverk

Korsnes, Olav (red) /Thomas Brante/Heine Andersen (1998) *Sociologiskt lexikon: Natur och Kultur*

Elektroniska källor

<http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf>
(20071030)

<http://vastgotafotboll.org/site/>
(20071122)

<http://www.dgoif.org/>
(20071122)

<http://www.boras.se/dalsjofors.4.633e5e10039748abd7fff18599.html>
(20071122)

www.julia.egmont.se/default.asp?ID09
(20071025)

http://www.ne.se/jsp/search/search.jsp?h_search_mode=simple&h_advanced_search=false&t_word=dalsj%F6fors
(20071103)

http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=209858&i_word=identitet
(20071210)

Andra källor

Telefonintervju med Inge Perbring 071204 klockan 10.15
Snabbfakta 2007:07 ref Monica Lindqvist kommunledningskansliet Borås stad

Bilagor

Bilaga1 – missiv flickorna

Hej

Vi är två studenter som går på en skola i Göteborg. Vi heter Gabriella och Helle och håller på att göra en undersökning som handlar om hur det är att vara tjej när man är 10 år och är med i ett fotbollslag.

Detta gör vi för att vi är intresserade av att ta reda på vad som påverkar dig i din vardag när det gäller kamrater och fotboll.

Vi är även intresserade av vad ni läser, vilka filmer ni tittar på och om ni använder er av internet.

Det vi vill, är att ni ska medverka i en fokusgrupp. En fokusgrupp innebär att vi tillsammans med er kommer att sitta i ett rum i skolans lokaler efter skoltid och samtala om vad ni tänker om att vara tjej idag. Detta kommer att spelas in på band och det kommer även att videofilmas, bara för att vi ska komma ihåg vad ni har sagt. **Fokusgruppen kommer att vara i klass 4:as klassrum den 14 november kl. 15.15-17.15.**

Undersökningen kommer att presenteras i en uppsats som kommer att finnas att läsa på Göteborgs Universitets hemsida. Ni kommer att vara anonyma, det vill säga att vi ändrar på era namn, alltså hittar på ett annat. Det som ni säger kommer inte att föras vidare av oss.

Det är frivilligt att vara med och ni kan när som helst säga att nu vill jag inte vara med längre och gå därifrån.

Vi hoppas att du vill vara med.

Med vänliga hälsningar Helle och Gabriella

Om du undrar över något så ring eller mejla gärna.

Samtycke

Jag vill delta i Er undersökning och sitta med i en fokusgrupp där man samtalar om hur det är att vara tjej idag.

Min underskrift _____

Datum _____

Målsmans underskrift _____

Datum _____

Bilaga 2 – missiv föräldrar

Till alla föräldrar till fotbollstjejer i Dalsjöfors födda 1997!

Vi är två studenter som läser på Göteborgs Universitet på Socionomprogrammet. Vi heter Gabriella Perband och Helle Lund och vi behöver Er hjälp för att genomföra en studie som handlar om unga flickors identitet, hur den tar form och skapas i förhållande till kamratskap, media och idrottslaget.

För att utföra undersökningen så kommer vi att använda oss av fokusgrupp, intervju och observation.

Fokusgruppen sker på så sätt att vi sätter oss tillsammans med 4-7 flickor ur fotbollslaget och samtalar med dem kring olika teman som berör att vara tjej idag.

När det gäller metoden intervju önskar vi att intervjua Er föräldrar till fotbollsflickorna, för att få ta del av Ert perspektiv på vad Ni tror är viktigt när det gäller flickornas påverkan av kamrater, media och fotbollsspelet.

Vid såväl intervjuer som vid fokusgrupp med tjejerna kommer vi att spela in samtalet på band och vid fokusgruppen kommer vi även att använda oss av videoinspelning. Detta för att inte någon viktig information ska glömmas bort eller förvrängas.

Observation kommer att ske vid en fotbollsträning för att se hur flickorna samspekar med varandra och hur de uttrycker sin egen personlighet i grupp.

Alla uppgifter behandlas anonymt och med fingerade namn. Man kan när som helst dra sig ur och då kommer alla uppgifter av berörd person att konfiskeras om det så önskas. Det är frivilligt att delta och Ni får gärna ta del av uppsatsen när den är färdig. Uppsatsen är en offentlig handling och kommer att läggas ut på Universitets hemsida.

Fokusgruppen kommer att äga rum efter skoltid i skolans lokaler och ta cirka två timmar i anspråk. Intervjuerna kommer att äga rum efter överenskommelse med Er och den kommer att ta cirka 30-45 minuter. Är det något mer Ni undrar över så fråga gärna oss eller vår handledare Per-Olof Larsson.

Vi hoppas på Er medverkan och tillåtelse att fotbollsflickorna får delta!

Med Vänliga Hälsningar
Helle Lund och Gabriella Perband

Samtycke

Jag samtycker till att min dotter deltar i en fokusgrupp om hon så önskar. Jag kommer även att läsa hennes information och ge min tillåtelse att hon deltar.

Underskrift_____

Datum_____

Samtycke

Jag ställer gärna upp på att bli intervjuad. Du hör av dig till mig och kommer överens om tid och plats.

Underskrift_____

Telefon eller e-mail_____

Datum_____

Bilaga 3 - frågematris fokusgrupp

Dalsjöfors

Identitet	Relationer
Är släkten viktig? På vilket sätt är släkten viktig?	Har man släkt i Dalsjöfors? Hur umgås man med släkten?
Vad är bra med Dalsjöfors?	Har man alla sina vänner i Dalsjöfors?
Vill man bo i Dalsjöfors när man blir stor? De är många som flyttar ifrån mindre orter när man blir stor? Varför tror ni att de gör det? Vilka är det som stannar kvar?	Vill man vara som mamma och pappa? Hur är mamma och pappa? Hur vill man vara om man inte vill vara som mor och far?
Var umgås man i Dalsjöfors?	Finns det mycket att göra för tjejer och killar i Dalsjöfors? Har killarna mer än tjejerna att göra?
På vilket sätt är det viktigt att ha kompisar? Är det viktigt att ha kompisar i närheten?	Hur gör man för att få kompisar? Är det skillnad mellan fotbollslaget och i skolan och på fritiden? Om man är ny i en klass vad ska man göra för att få kompisar och för att få vara med?
När är det okej att vara lik sina kompisar och när är det okej att vara olik sina kompisar?	Vad innebär det när man säger att man är lik någon (en kompis)? Blir man glad?
Vad gör man på sin fritid när man inte är på någon aktivitet?	Är man med familjen, sina vänner eller ensam på fritiden?
Om ni jämför Dalsjöfors med Borås vad tänker ni då? Vad är skillnaden?	Vad tror ni att människor som bor i Borås skulle säga om Dalsjöfors?

Idrott

Identitet	Relationer
Varför spelar man fotboll? Om ni skulle beskriva varför ni började spela fotboll vad skulle ni säga då?	Är det viktigt att kompisarna delar fritidsaktivitet så som fotboll? När man bestämde sig för att börja med fotboll vem planerade man det med? (föräldrar, kompisar, själv)
Spelar det någon roll om man är duktig eller ej? Om du skulle uppskatta dig själv: Hur duktig är du i fotboll?	Bli man populär om man är duktig i fotbollslaget? Hur väljer man varandra i provningarna i fotbollen? Om någon inte är så bra i fotboll vad händer då?
Får vem som helst vara med i laget?	Vad är det som avgör vilken funktion man kommer att ha på plan? Är rollerna bestämda eller hur kommer man fram till vilka roller man ska ha på plan?
Är det viktigt med matchdräkten? Vad spelar kläderna för roll?	Är det viktigt att alla har liknande kläder på matcher och träningar? Är det viktigt att alla får vara med och spela?
Är det viktigt hur träningskläderna ser ut? Vad är viktigt när man köper träningskläder? Vad avgör?	Umgås man med tjejerna i fotbollslaget på fritiden eller endast under träningar och matcher?
Vågar man ta för sig i laget och utmärka sig?	Pratar man med varandra om egna eller andras prestationer på plan? Är det viktigt att utmärka sig/var lik?
Förutom att det är roligt att spela fotboll finns det några andra vinster med sporten?	Hur viktigt är det att vara med i ett idrottssammanhang?

Media

Identitet	Relationer
Vilka tidningar läser ni? Vad är det som är bra med den tidningen?	Läser man samma tidning som sin kompis? Pratar man om det som man ser och läser? Köper man eller lånar man tidningar av varandra?
Vilka program tittar ni på?	Pratar man om programmen man tittar på?
Varför är det tv-programmet bra?	Finns det tv-program eller filmer som ni ser som era föräldrar inte skulle uppskatta?
Har ni dator hemma? Använder ni den och på vilket sätt?	Har ni regler i familjen hur man får använda datorn?

Har man någon gång funderat/fantiserat om att vara någon annan? Vill man vara som i fantasin på riktigt? Skulle det funka?	Vilka personer är det som man funderar kring hur det är att vara den? Vuxen, kille, kompis, kändis mm
Använder man uttryck i språket som man fått via tv/tidningar/Internet?	
Hur vanligt är det med mobil? Varför tror ni att det är så viktigt att ha mobil?	Vissa smyckar sina mobiler med olika skal eller smycken som man hänger på dem, varför gör man det? Skulle ni själva göra det?
Har ni själva mobiler?	På vilket sätt använder ni dem?

Mode och Stil

Identitet	Relationer
Vad tänker ni på vid ordet Mode?	
Påverkas man av tidningar/TV/Internet vad gäller mode och stil?	Pratar man med varandra om vilka affärer man har handlat i? Alt vilken affär som mamma handlat i?
Finns det andra saker också är populära och viktiga att ha eller som man gärna vill ha? Rastprylar (tex twist, tennisboll, jojo)	
Hur vet föräldrarna vad du gillar för kläder? Händer det att man bråkar med föräldrar om vad man vill ha för kläder?	När man handlar eller shopper gör man det tillsammans med föräldrar eller med kompisar?
Funderar ni på vad ni ska ha på er nästa dag i skolan?	Diskuterar man kläder och val av kläder med sina kompisar?
Hur tänker ni när det gäller smink?	Sminkar sig klasskompisar?
Är det viktigt hur man ser ut? På vilket sätt?	Är kompisen/föräldrar/syskon viktiga förebilder för hur man ser ut?
Försöker man ha en viss stil? Hur finner man den?	Vill man ha samma stil som kompisar/föräldrar/syskon?
Hur vet man vilka kläder man gillar?	

Bilaga 4 - Intervjuguide

INTERVJUGUIDE

Bakgrund

- Kvinna eller man?
- Hur gammal är du?
- Hur ser din familj ut?
- Vad arbetar du med?
- Bor du i eller utanför samhället Dalsjöfors?
- Hur länge har du varit bosatt här?
- Är du engagerad i fotbollsklubben, och i så fall hur?

Tema 1 - Dalsjöfors

- Hur upplever du att din flicka tar intryck av att bo i Dalsjöfors när det gäller att forma sin personlighet?
- Hur upplever du att din flicka ser på att bo i samhället Dalsjöfors när det gäller kamratskap och släkten?

Stödfrågor

- Vad tror du att din flicka tycker är bra/dåligt med att bo i Dalsjöfors?
- På vilket sätt är det bra för barn att bo i Dalsjöfors?
- Vad saknas för barnen i Dalsjöfors?
- Varför bor man i Dalsjöfors?
- Vill du bo kvar i Dalsjöfors?
- Tror du att dina barn kommer att bo kvar i Dalsjöfors när de blir stora?
- Vilka umgås din dotter med? (idrottslaget, skolkamrater, släkt, familjens vänner, andra)
- Hur umgås man, under vilka former?
- Vad påverkar val av fritidsaktivitet, utbud och närhet, eller vad barnet önskar?
- Vad gör barnen när de inte är på någon aktivitet?

Tema 2 - Idrott

- Hur upplever du att din flicka tar intryck av att vara med i fotbollslaget när det gäller att forma sin personlighet?
- Hur upplever du att flickorna uttrycker kamratskap i idrottslaget?

Stödfrågor

- Hur kom det sig att din dotter började spela fotboll?
- Vad tänkte du/ni om valet att spela fotboll?
- Har man valt mellan flera aktiviteter?
- Har man fler aktiviteter?
- Vad är positivt med fotbollen?
- Finns det något negativt med fotboll?
- Vad ger fotbollen din dotter?
- Vad har du för tankar om matchdräkten?
- Är det viktigt att vara duktig i fotboll och på vilket sätt?
- Hur betar man sig mot varandra i laget, under träningar och matcher?

Tema 3 - Media

- Hur upplever du att din flicka tar intryck av Media när det gäller att forma sin personlighet? Media är för oss radio, tv, tidningar och Internet?
- Upplever du att din flicka samtalar med sina kamrater om de media de har tagit del av?

Stödfrågor

- Vilka tidningar läser er dotter?
- Vad tittar hon på för program på tv?
- Använder hon Internet, i så fall hur?
- Vad är det för diskussioner som äger rum när det gäller urval av media för er dotter?
- Vad tror du att din dotter tar för intryck av media?
- Hur tänker du när det gäller påverkan av din dotters personlighet när det gäller media?
- Har du märkt någon skillnad på din dotter i beteende eller utseende när hon har läst en tidning, sett ett program eller varit ute på Internet?
- Pratar, nämner din dotter något om det hon sett, hört eller läst?